

Ponedjeljak, 1. decembar 2008.

Svedok Reynaud Theunens

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 14:30 h

Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite sedite.

SUDIJA ORIE: Dobar dan svima. Gospodine sekretare, molim vas da najavite predmet.

sekretar: Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima u sudnici. Ovo je predmet *IT-06-90-T Tužilac protiv Ante Gotovine i ostalih.*

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine sekretare. Pre svega, Pretresno veće se bavilo jednim hitnim poslom koji se nije mogao odložiti, pa je to dovelo do kašnjenja. Gospodine Mišetiću, da li ste spremni da nastavite sa unakrsnim ispitivanjem?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Jesam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dobro. Onda bih želeo da vas podsetim, gospodine Theunens, da ste i dalje pod svečanom obavezom koju ste dali na početku vašeg svedočenja. Molim vas, nastavite.

svedok: Reynaud Theunens

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MIŠETIĆ

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dobar dan, gospodine Theunens.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Dobar dan, gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pre nego što nastavimo tamo gde smo stali u petak, želeo bih da vidim da li možete da nam pomognete sa jednim dokumentom koji je već uvršten u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, molim dokazni predmet Odbrane broj D182.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo pitanje zasnovano je ne samo na činjenici da ste vi pregledali dokumente, nego i na tome što ste radili u UNPF (Mirovne snage UN-a) u to vreme, pa možda možete da nam pomognete da utvrdimo identitet jedne osobe. Ovo je dokument za koji i Tužilaštvo i Odbrana tvrde da ima pogrešan datum. Datum bi trebalo da bude 4. avgust 1995. godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim englesku verziju.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Vidite da ga je poslao pukovnik Ratsouk iz Knina. Možete li nam reći i pomoći da razumemo ko je bio pukovnik Ratsouk?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Znam pukovnika Ratsouka koji je, kad sam ja u stigao u... u decembru 1994. godine, to se mesto još uvek zvalo štab UNPROFOR-a... On je onda radio u kancelariji pod nazivom CMNAT, mislim da je to bila skraćunica za glavni tim za vojne pregovore i analizu, i tamo je radio zajedno sa... mislim da je on tamo radio kao zamenik jednog belgijskog brigadira, Pierre Peetersa. E sad, na kojem je to položaju Ratsouk bio u Kninu u avgustu 1995. godine, to ne znam. Znam da je morao da napusti komandu UNPROFOR-a u januaru ili februaru 1995. godine, i koliko sam ja shvatio, poslat je u štab sektora Istok. Vratio se onda u štab UNPF-a, ali ne znam tačno kada.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da li znate, da li je, u stvari, pukovnik Ratsouk bio pripadnik UN sektora Jug 4. avgusta, ili se pridružio UMPF-u ili UNCRO-u u Zagrebu u to vreme?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne bih to mogao reći. Može biti da ga je štab UNPF-a poslalo na neko vreme u sektor Jug, ali nemam nikakve informacije o tome.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Vratimo se sada tamo gde smo stali u petak, želim da vam pokažem jedan dokazni predmet koji je ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, molim dokument koji je označen kao 1D63-0218. Gospodine Predsedavajući, ovo još nije spremno da bude prikazano, pa ćemo ga prikazati preko sistema *Sanction* ...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Sećate se da smo govorili o 134. domobranskoj brigadi na kraju dana.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, sećam se.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo je izveštaj od 21. avgusta 1995. godine o ... to jedan popis učesnika operacije Oluja koji su pripadali 134. domobranskoj brigadi. Videćete na dnu ... ako bismo mogli, u stvari, da okrenemo stranu. Tamo u zadnjoj rečenici stoji: „134. domobranska brigada na popisnoj listi ima ukupno 2.302 pripadnika.“ To je od 21. avgusta 1995. godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Trenutak.

(Odbrana se savetuje)

SVEDOK THEUNENS: Svakako. I kad pogledamo dokument, vidimo da 134. domobranska brigada, kao i druge jedinice, ima svoja vlastita artiljerijska sredstva. Na primer, pod poglavljem 10 i 11, samo da razjasnimo jednu stvar o kojoj smo ranije govorili tokom mog svedočenja.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Sada, ako možemo da se vratimo... U stvari, časni Sude, molim da se ovaj dokazni predmet obeleži, i nudim ga na usvajanje u spis.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj 986.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj 986 prima se u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, sad molim dokument broj 1335 po Pravilu 65 ter.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Sećate se, gospodine Theunens, da sam vam pri kraju radnog dana u petak pokazao jedan niz dokumenata o komandantu 134. domobranske brigade, koji nije bio u mogućnosti da efektivno sprovodi naređenja, problem koje se ticao pljačkanja i paljenja u toj jedinici. To se nalazi u operativnom dnevniku za 18. avgust. Onda idu naređenja za uspostavljanje kontrolnog punkta i za demobilisanje problematičnih vojnika, uključujući i vojnike iz 134. brigade. A sada da pogledamo stranu ... stranu 37 u engleskoj verziji. To je izveštaj o inspekciji splitske vojne oblasti od 30. oktobra koji je obavio Glavni štab.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mislim ... pokazali smo tu stranu u petak, tako da ...

sekretar: Časni Sude, pokazao sam da engleski prevod ima 26 strane, tako da ne mogu da pokažem stranu 27.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu. Pa, to je paragraf pod brojem 3.1, možda imam raniju verziju prevoda. Evo ga.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovde za 134. brigadu stoji: „Po naređenje ministra odbrane, na osnovu predloga koji podnela operativna grupa i naređenja splitske vojne oblasti,

potvrđujemo da brojčanu snagu puka čini 581 vojnik. Nakon demobilizacije broj je pao na 579 i struktura puka se promenila shodno tome.“

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da okrenemo stranu, molim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: „Po naređenju komandanta, puk je poslao 392 pripadnika na odsustvo ...“ I onda se govori šta rade preostalih 187. E sada, ako uzmemo u obzir onaj prethodni dokument koji sam vam pokazao, kao i ovaj dokument, ispada da je između 21. avgusta i 30. oktobra 1995. godine, 1721 pripadnik 134. domobranske brigade demobilisan. Da li se slažete sa time?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, slažem se.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: A od preostalih 581, 392 su poslani na odsustvo. A sada molim da pogledamo sledeću stranu. Ovo je zapravo odeljak 3.2, predložene mere pod odeljkom B na nivou splitske vojne oblasti, poslednja preporuka je: „Uraditi neophodnu analizu obuke, i u saradnji sa slitskom vojnom oblasti, organizovati ...“ izvinjavam se. „U skladu sa zahtevima, uzeti u obzir demobilizacije jedinice, i zadržati samo komandu puka.“ Sad izgleda, ospodine Theunens, zar ne, da je od onog izveštaja od 18. avgusta, da je komandant 134. domobranskog puka imao poteškoća u sprovođenju naređenja operativne grupe, sprovela se odluka da se prvo otarase 75 posto vojnika u jedinici, a zatim je iznešena preporuka da se demobilizira cela jedinica, osim same komande. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Izveštaj od 18. avgusta je .. u dokaznom predmetu Odbrane broj 885, ili ...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Mislim da da. Da to je bio izveštaj SIS-a.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Aha, u redu. To je onda onaj drugi dokument. Da, ovde vidimo da se sprovodi demobilizacija i to u velikoj meri demobilizacija 143. domobranskog puka. Međutim, nije jasno zašto se sprovodi ta demobilizacija. Kad je reč o dokaznom predmetu Odbrane broj 885, želim da dodam da dokument u kojem stoji da komandant može da demobilize ljudstvo po svom vlastitom nahođenju, pre svega, one koje ... koji se ne ponašaju u skladu sa Pravilnikom o disciplini. Taj dokument ne kaže da se otpuštanje koristi kao disciplinska mera, kao što to stoji u članu 13 Pravilnika o disciplini, a to je dokazni predmet Tužilaštva broj 1017.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hajdemo onda na dokazni predmet Tužilaštva broj 1017, molim.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, pre nego što nastavimo da li možete da nam date brojeve stranica za ... na primer, 3.1 nalazi se i na strani 8, i na strani 19. Očigledno, vi ste govorili o ovom drugom.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ali numeracija ovog dokumenta nije baš najbolja. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da skrolujemo ka dole, jer ne mogu da vidim ... ja nemam ovu kopiju. Na strani 20 je preporuka da se uzme u obzir demobilizacija jedinice. J, časni Sude, ja ću kasnije govoriti o ovom dokumentu, pa molim da se označi, i nudim ovaj dokazni predmet u spis.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj 987.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj 987 prima se u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine Predsedavajući. Gospodine sekretare, ako možemo da vidimo Dokazni predmet Tužilaštva broj 1007, molim. I ako predemo na član 13, mislim da se nalazi na strani 6.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Ako sad možemo da se vratimo na ... vidim na šta mislite, gospodine Theunens, i ako možemo da se vratimo ... skrolujte ka vrhu strane, molim, mislim da se tamo nalazi član 11. Ove mere, jedna od mera koja se može poduzeti po članu 11, stav 5, jeste ukidanje statusa aktivnog vojnika, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Ali član 11 govori o disciplinskim kaznama a ne o disciplinskim merama. Tu postoji razlika. Disciplinske mere su mere o kojima može odlučivati neko na nivou komandanta brigade ili više, i one su definisane raznim članovima, gde, ako pročitate Pravilnik o disciplini, disciplinske kazne su ozbiljnije prirode, i koriste se u slučaju kršenja vojne discipline, odnosno, onoga što se opisuje kao ozbiljnije kršenje discipline, odnosno, gde imate prekršaje ... mislim, imate prekršaje. Dok su prekršaji nešto zašto dobijete tek disciplinsku meru. Kad je reč o kršenjima, odnosno, teškim kršenjima, izriče se disciplinska kazna. A disciplinska kazna je, kako sam ja shvatio, u nadležnosti disciplinskog tužioca i disciplinskog Suda. I to se može naći u članovima 6 i 10.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Vi govorite o članovima koji se odnose na aktivnu službu, zar ne? U čemu je razlika između pripadnika koji aktivno služe i mobilisanih pripadnike domobranske puka, ako znate?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nisam video nikakvu razliku između te dve kategorije, koja je relevantna u kontekstu vašeg pitanja, u Pravilniku o disciplini. Ali ako mi ukažete na neke članove u vezi sa time, ja sam voljan da ih pogledam.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Videću da li to mogu da učinim. Ali mene sada u ovom trenutku zanima samo to da vama nije poznata nikakva razlika između aktivnih vojnika i mobilisanih vojnika, tačno? Po Pravilniku o službe?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, u kontekstu ovih pitanja o kojima govorimo.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Vratimo se sada na dokazni predmet Odbrane broj 987, molim. I ako bismo mogli ... ako možemo da pogledamo odeljak 7.1. To je na 14. stani u engleskoj verziji, molim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Tu se govori o situaciji u 142. domobranskom puku, onako kako je zatečen tokom inspekcije. Govori se o broju prisutnih (vojnika). Samo ih je 337 ostalo ... odnosno, toliko ih je prisutno.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Sledeću stranu, gospodine sekretare, molim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo je paragraf koji počinje sa: „Raseljene osobe iz Drniša...” Tu stoji: „Raseljena lica iz Drniša čini 70 posto ljudi ove jedinice. Oni su pretrpeli teške gubitke ... demobilizacija nakon operacije *Oluja* je išla prebrzo, i bilo je nemoguće bolje se pripremiti. Smanjenje broja pripadnika jedinice tokom sledeće demobilizacije treba da se izvede na mnogo bolji način. I poslednja rečenica: „Postoji određen stepen zabrinutost jednog dela pripadnika ove jedinice ... raseljenih lica ... o tome šta da rade nakon ...tu stoji mobilizacije; trebalo bi da stoji demobilizacije – o tome šta će da rade nakon demobilizacije, i neki od njih su imali malo vremena da spreme svoje kuće, da nađu smeštaj za svoje porodice, i posao.“ U vašoj analizi splitske vojne oblasti, vi ste znali, zar ne, da su mobilisani vojnici, u mnogim slučajevima, bili raseljene oblasti, čiji je jedini izvor prihoda bio, zapravo, bio iz hrvatske vojske i njihove službe u hrvatskoj vojsci, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Znam da se u mnogim slučajevima radilo o raseljenim licima, ali nije mi poznat sistem socijalne službe u Hrvatskoj, kako bi znao da li su ili nisu dobijali neku vrstu finansijske pomoći dok nisu bili mobilisani. Znam to da su oni bili plaćeni dok su bili mobilisani, ali ne znam kakav je bio finansijski status ili socijalni status dok su bili demobilisani.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako možemo da predemo na ...

(veće Odbrane se savetuje)

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, ako mogu da dobijem jedan trenutak. Imam poteškoća zbog razlika u prevodima.

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je strana 18 u engleskoj verziji, molim

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo su sada predložene mere koje se odnose na 113. šibeničku motorizovanu brigadu. I suprotno onome što je predloženo da ceo 143. puk bude demobilisan osim komande, ovde se preporučuje: „Predlaže se da brigada bude pohvaljena od strane načelnika Glavnog štaba za istaknuto i pravilno izvršavanje radataka.“ Pravljenje su razlike između jedinica tokom ove inspekcije, zar ne, neke su pohvaljene, a za druge je predložena potpuna demobilizacija, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Svakako da bi trebalo da pogledamo koji su razlozi za tu razliku, u ... mišljenjima koja su izražena u vezi sa ovim jedinicama, jer, bilo da ... bilo da ova pohvala ima veze sa načinom na koji se, na primer, vodi evidencija, ili na način na koji je funkcionisalo rukovođenje i komandovanje u vreme inspekcije, ili se pohvala odnosi na neke druge aspekte, to je nešto što bi trebalo videti iz dokumenta.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: To je dokument koji vi spominjete u vašem izveštaju, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, ali ne vidim ovde sada na ekranu stranu na kojoj se spominje 113. brigada.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako možemo da idemo na ...

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT MIŠETIĆ: Stranu 7 u engleskoj verziji, gospodine sekretare.

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT MIŠETIĆ: Izvinjavam se, gospodine sekretare, to je strana 3 u engleskoj verziji.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo je sada uvodni deo inspekcije, i pri vrhu tu stoji: „Planirana inspekcija i kontrola oslobođenih područija nije još u potpunosti uspostavljena, ali je postignut značajan napredak u sprečavanju krađe, uništavanju kuća i slično, što i dalje treba smatrati primarnim i stalnim zadatkom.“ Sada, molim zadnju stranu ovog izveštaja.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mislim da je to strana sa potpisom.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Vidite da izveštaj ima dodatke, pored ostalih stvari, poslednji unos je ... to je dodatak o inspekciji političkih aktivnosti, a to je, zapravo, dokazni predmet Tužilaštva broj 1138.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako možemo da dobijemo to. I ako možemo da pređemo na 3 stranu u engleskoj verziji. U stvari, ako možemo da skrolujemo ka gore. Može biti da je na prethodnoj strani; izvinjavam se.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Vi ste iz ovog odeljka "Disciplina i red" naglasili rečenicu koja kaže: „Zbog nedisciplinovanog ponašanja i u nedostatku sankcija protiv onog što se dogodilo, krađe imovine i samovoljnog zaposedanje objekata, to se još uvek dešava i može da prouzrokuju širu političku štetu.“ Tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja sam, zapravo, ceo taj paragraf naveo u mom izveštaju, na strani 353 u engleskoj verziji, tako da ... možda je gospodin Waespi naglasio tu rečenicu prilikom mog ispitivanja, ali se ceo taj paragraf može naći pod naslovom „Disciplina i red“ na strani 353, u drugom delu mog izveštaja.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Možemo li, molim vas, da pređemo na sledeću stranu, gospodine sekretare.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovde pri vrhu stoji ... donesen je zaključak, kako god. Tu stoji, između ostalog: „Problemi koje muče ovu vojnu oblast se na razlikuju od problema ostalih vojnih oblasti.“ Moje prvo pitanje glasi: Ovo je bio dodatak koji je išao uz sveukupnu inspekciju, koji je obavio Glavni štab hrvatske vojske, koji je došao do zaključka koji sam vam sada pročitao, a u kojem se kaže da, u stvari, ima napretka u sprečavanju ... samo da vidim šta tačno piše. „Postignut je značajan napredak u sprečavanju krađe, uništavanju kuća i slično, što i dalje treba smatrati primarnim i stalnim zadatkom.“ Da li biste se složili sa mnom da je izveštaj koji ste vi citirali bio, u stvari, nešto što su inspektori Glavnog štaba razmatrali, i oni sui došli do zaključka koji sam vam ja pročitao?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je moguće. Ja verujem da je izveštaj ovog političkog odeljenja takav kakav jeste. Da li se neko drugi bavio drugim aspektima, i koristio to da donese zaključak koji ste citirali, to je moguće. Ja ne znam.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Vraćamo se na 18. avgust ... Pre svega, pitaću vas nešto iz vojne perspektive, i kao neko ko je bio u vojsci, bilo da je to belgijska vojska, američka vojska, ili hrvatska vojska, da li se pripisuje negativna konotacija jedinici koja je rasformirana?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Sve zavisi od toga zašto je raspuštena. Ako je raspuštena zbog disciplinskih razloga, da, svakako da bi se na starije oficire i pripadnike oficirske grupe te jedinice gledalo verovatno na negativan način, od strane drugih oficira u vojsci. Ali ako je ta jedinica raspuštena zbog smanjenja budžeta, na primer, onda bi ljudi možda čak osećali sažaljenje prema njima. Moja jedinica u Belgiji je raspuštena zbog smanjenja budžeta, i preduzeti su veliki naponi da bi se zadržalo ime jedinice, i tako dalje, i tradicija jedinice, ali ta jedinica nije ni na koji način bila negativno obeležena niti je bilo negativnih mišljenja.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako možemo opet da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva broj 71, a to je operativni dnevnik. I ako možemo da pogledamo stranu 115 u engleskoj verziji.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Sada se vraćam nazad, i ovde se na sastanku izveštava o onome što stoji u izveštaju SIS-a, koji sam vam pokazao, gde pukovnik Fuzul kaže: „Nedostatak discipline u 134. domobranskom puku.“ Čorić, ko god da je to, kaže da je ta naredba izdata u vezi sa kontrolom invertara u 134. domobranskog puka. Sledeći unos je o vojnoj policiji: „Kontrola na području Otrića. Uspostavljen je kontrolni punkt. Nastavlja se sa spaljivanjem kuća i ubijanjem stoke.“ Otrić je bilo područje koje se koristilo za pripremu borbenih aktivnosti u Bosni; je li tako?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je moguće. Ne sećam se tačno, ali ako tako kažete, spreman sam da prihvatim to. To takođe zavisi i o kom vremenu se radi.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Očigledno zavisi o kom vremenu se radi. Pretpostavljam da se još uvek radi oko 18. avgusta.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Iz jednog izveštaja UNMO-a, analize UNMO-a koja je dokazni predmet Tužilaštva broj 176, na strani 8, analitičar UNMO-a izveštava da je na celom području Otrića i u okolnim selima, ukupno je uništeno 70 kuća, a 16 je delimično oštećeno. I ako možemo da pogledamo ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako mogu da dobijem dokument koji je označen kao 1D63-0202, molim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Sada ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim da zumiramo ovaj dokument.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Vidite gde su Strmica i Otrić?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Aha.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Sa leve strane. Resnovci u Bosni. Vidite da ova braon linija označava međunarodnu granicu?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, da, vidim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Plava linija označava liniju Hrvatskog Veća Odbrane (HVO). Crvena linija je linija Vojske Republike Srpske (VRS). Kada smo govorili o Otriću, govorili smo o području koje je koristila hrvatska vojska za pripremu borbenih aktivnosti u Bosni. Ako pratite ... ne možete ovde videti puteve, ali postoji samo jedan put koji do područja Resanovci? Da li vam je to poznato?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, poznat mi je teren, generalno, tako da sam voljan da prihvatim to.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ako bismo mogli ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine predsedavajući, ako bismo mogli da obeležimo ovaj dokument. Koristiću ga kasnije.

TUŽILAC: Nemam prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj 989, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj 989 prima se u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala. Ako možemo da se vratimo na dokazni predmet Tužilaštva broj 71. Gospodine sekretare, opet, na stranu 119.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo je sada sastanak, mislim da ste vi ukazali na njega tokom direktnog ispitivanja, ili je to uradio gospodin Waespi. Reč je o 19. avgustu, unos na

samom vrhu strane: „Problem je 6. domobranski puka koji pali kuće na ...“ i piše kao Resanovaci; mislim da treba da piše Resanovci. I onda se nastavlja. Na osnovu ove karte koju sam vam upravo pokazao i koja je primljena u spis, Resanovci su selo koje se nalazi u Bosni, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, Resanovci su selo u Bosni i Hercegovini.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Tokom glavnog ispitivanja, na stranicama od 12375 do 12376, govorili ste o važnosti ratnog dnevnika, u redovima 20. do 25. Tu stoji: „Tu se obuhvataju sve informacije koje se smatraju važnim kako bi se razumeo razvoj operacija, kao i naređenja koja su izdata, stепен primene, kao i trajanje ... zapisnika, izvinjavam se ... kao i zapisnici sa sastanaka koji su održani na komandnim mestima.“ Na strani 12376, rekli ste u redovima od 10 do 14, kada se govori o tim sastancima, vi ste rekli: „Onda će pripadnici počinjenih jedinica ili drugih prisutni, dati svoja mišljenja o operacijama koje su vođene, i ponudili predloge za buduće operacije, i govorili bi o problemima sa kojima su se sreli, i o drugim stvarima koje su smatrali relevantnim u kontekstu ovog sastanka komande.“ Dakle, gospodine Theunens, nakon ovog unosa u vezi sa Otrićem od 18. avgusta, i u vezi sa 134. domobranskim pukom, i u vezi sa tim da vojna policija postavlja kontrolne punktove, više nema nikakvih unosa o izveštajima koji govore o paljenju, ili o problemima koji se tiču pljačkanja, na teritoriji Republike Hrvatske, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Morao bih ponovo da pogledam dnevnik. Ne znam napamet dnevnik. Čak iako ... čak i da ste u pravu, na ovoj stranici koju vidimo pred sobom, pomoćnik komandanta za političke aktivnosti kaže na dnu stranice: „Spaljivanje kuća je ogroman problem.“ On ne kaže jasno da li je to u Hrvatskoj ili u Bosni i Hercegovini. Ali s moje tačke gledišta, tu nema nikakve razlike, bilo da je ... to nije područje gde ove ... ovi zločini se čine, i to je ono što je važno. Važno je da komandant zna da njegove podređene jedinice ... još uvek 18. avgusta, pri čemu iz dnevnika znamo da su slični zločini već počinjeni u Grahovu i Glamoču oko 28. jula, da se tri ili četiri nedelje dešavaju iste stvari koje čine jedinice koje su njemu podređene, i to je glavno pitanje, po mom mišljenju, za komandanta.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: To je možda vaše mišljenje, ali ja ću možda imati jedno drugačije mišljenje nešto kasnije, pa ću vas opet pitati: Kada ste pregledali ove materijale, je li tačno reći, možda će vam trebati vremena da pregledate materijale tokom pauze ponovo, i to je u redu, da u dnevniku splitske vojne oblasti posle 18. avgusta, nema nikakvih beleški o tome da postoje bilo kakva paljenja ili pljačkanja kuća na teritoriji Republike Hrvatske, nakon 18. avgusta?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ako mi dopuštate, ja ću to da proverim tokom pauze.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Isto pitanje, onda, u vezi sa odeljenjem za političke poslove. Nema dodatnih izveštaja iz odeljenja za političke poslove o spaljivanjima ili pljačkama na teritoriji Republike Hrvatske nakon 18. avgusta, koji su bili upućeni generalu Gotovini.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Na strani 342 u engleskoj verziji, drugi deo izveštaja, spominjem pljačkanje i spaljivanje na području opština Glamač i Grahovo, to je zaista u Bosni i Hercegovini, i to nije Hrvatska, ali to su još uvek jedinice splitske vojne oblasti.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, hajde pre nego što vi ... Dopustite samo da dođem do toga. Reč je o jedinicama splitske vojne oblasti ili jedinicama HVO-a?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Trebalo bi da budem precizniji. Reč je o jedinicama Ooperativne grupe Sever, koje su podređene generalu Gotovini. Dakle, nije reč samo o splitskoj vojnoj oblasti, već su ovde obuhvaćene i jedinice HVO-a.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Vi kažete da su obuhvaćene, ali da li se tačno kaže da li su počinitelji pljački i spaljivanja pripadnici HVO-a ili pripadnici hrvatske vojske?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Morali bi smo da pogledamo dokument, a to je broj 3461 po Pravilu 65 ter. Ali u svakom slučaju, ja sam uvrstio u svoj izveštaj iz tog dokumenta i sledeći citat: „Tokom sastanka komande u Operativnoj grupi Sever u isturenom komandnom mestu, naglašen je štetan uticaj takvog ponašanja na "Hrvate i promovisanje naše države u svetu". Dakle, iako se to dešava u Bosni i Hercegovini, osoba koja spominje ovu informaciju na sastanku komande ima utisak da su ove aktivnosti štetne za Republiku Hrvatsku.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hajde da ovo razjasnimo. Izveštaj koji vi vitirate je, pre svega, ne sa sastanka splitske vojne oblasti, i ne tiče se paljenja na teritoriji Republike Hrvatske, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Reč je o izveštaju operativnog tima SIS-a za Operativnu grupu Sever,

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: HVO-a, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je OG Sever, koja deluje pod komandom generala Gotovine, OG Sever je... morao bih da pogledam datum. OG Sever je nekada bila OG Vrba, ali je 18. avgusta general Gotovina doneo naredbu o preimenovanju te operativne grupe. Reč je o dokumentu broj 3361 po Pravilu 65 ter.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Ali SIS grupa ovaj izveštaj šalje u Mostar, je li tako?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je moguće. Ali kao što sam ranije rekao ... kao što sam već ranije rekao, komandant ne sme da čeka da mu stigne na sto izveštaj iz SIS-a kako bi znao šta njegove snage rade na području njegove zone odgovornosti.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Gospodine Theunens, hajde da probamo da uđemo u srž ovoga. Da li se slažete sa mnom da ovaj izveštaj nije o pljačkanju i spaljivanju na teritoriji Republike Hrvatske?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Slažem se sa vama.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Vratimo se onda na moje izvorno pitanje, a to je: Na osnovu činjenice da ukazujete na ovaj dokument, ja pretpostavljam da vi ne možete da pokažete ni jedan drugi izveštaj ni odeljenja za političke poslove, ni SIS-a, u kojem bi se izveštavalo o pljačkanjima i paljenjima koji vrše vojnici hrvatske vojske na teritoriji Republike Hrvatske nakon 18. avgusta, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Hteo bih ... hteo bih da pogledam svoj izveštaj tokom pauze pre nego što vam odgovorim na ovo pitanje. Ako mi je dozvoljeno da to uradim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: To je u redu. Gospodine Theunens hteo bih vam pokažem dokazni predmet Tužilaštva broj 20.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pokazaću vam izjavu svedoka koja je već uvrštena u spis, reč je o gospodinu Edwardu Flynnu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim da pređemo na stranu 21 u engleskoj verziji.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hajde da pogledamo redove od 17. do 24. On kaže u svojoj izjavi ... A gospodin Flynn je bio na čelu akcionog tima za ljudska prava u sektoru Jug nakon operacije *Oluja*. On kaže: „S obzirom na celokupni broj kuća koje su uništene paljenjem tokom tri nedelje nakon 7. avgusta, naravno, vrlo je teško reći, ali u gotovo svakom selu koje smo posetili, ili recimo, u mnogim selima koje smo posetili, to bi bilo tačnije, najmanje je pola zgrada spaljeno, i brojevi su lako i brzo premašili 100 i 200. Dakle, nemam nikakve sumnje da je najmanje 500 zgrada spaljeno tokom nekoliko tih nedelja. Ali kada pomislim o veličini sektora Jug, meni bi se činilo da ih ... je možda bilo i više, ali mogu opušteno da kažem da je najmanje 500 zgrada spaljeno.“

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim da pređemo na sledeću stranu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redovima 29 i 30 on kaže: „Kada sam spomenuo ovu procenu od 500 uništenih kuća, ja govorim o kućama koje su uništene tokom nekoliko nedelja, odnosno, dve ili 3 nedelje nakon operacije *Oluja*.“

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, molim vas da pređemo na sledeću stranu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redovima od 5. do 8, on kaže: „U periodu od dve do tri nedelje, s početkom oko 20. avgusta, učestalost spaljivanja zgrada je smanjena, ali smo još uvek zapanjeni činjenicom da se svaki dan moglo videti još zgrada kako gore, i čini se da su aktivnosti bile usmerene na područje na kojima ih pre nije bilo.“ Gospodin Flynn je, radi zapisnika, takođe

svedočio u ovom predmetu, u transkriptu sa suđenja to se nalazi na strani 1314, u redovima od 9. do 17, i svEDOČIO je na sličan način.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da ... gospodine sekretare, molim vas dokument broj 5658 po Pravilu 65 ter.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo je izveštaj koji je poslat Jošku Moriću, od načelnika splitsko-dalmatinske policijske uprave, Ive Cipcija. Ovo je izveštaj od 24. avgusta 1995. godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim da pređemo na stranu 2, molim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: On kaže pod tačkom 2: „Od kad smo primili vaš prethodni telegram (18. avgust 1995. godine) na gore spomenutim područjima nisu zabeleženi nikakvi slučajevi spaljivanja i uništavanja kuća.“ Zatim govori o pljačkašima koji su, neki od počinioca u tri slučaja su bili pripadnici hrvatske vojske, koji su predati vojnoj policiji. Postoji šest slučajeva da su dobra konfiskovana, i podnete su krivične prijave protiv počinioca. Sada ćemo, gospodine Theunens, da govorimo o Bosni, ali vi ste došli do zaključka u svom izveštaju, i da, primetio sam nakon što sam pregledao prvi nacrt izveštaja iz marta 2007. godine koji ste dostavili OTP-u (kancelariji Tužilaštva), da niste uključili zaključak ili mišljenje da broj i učestalost naređenja generala Gotovine upućuju na to da ta naređenja nisu bila efikasna. I onda ... samo trenutak.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mogu li da odgovorim na ovo ili ...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ja ću da postavim pitanje. Dozvoliću vam da odgovorite na pitanje. Samo mi dopustite da završim pitanje, ako mogu. Pokazaću vam deo ... preko programa Sanction, deo predraspravnog podneska koje je dostavilo Tužilaštvo nakon što ste vi dostavili svoj prvi izveštaj. To je paragraf ...

TUŽILAC WAESPI: Samo da sve bude jasno, nije podnešen zvanični izveštaj. Kao što svi znamo, prvi nacrt je bio poslat ... gospodinu Tiegeru.

ADVOKAT MIŠETIĆ: On je podneo izveštaj, tako da ...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pod paragrafom 62, predraspravnog podneska Tužilaštva, koji je dostavljen 17. marta 2007. godine, navodi se zaključak u paragrafu 62 da je general Gotovina izdao nekoliko naredbi između 4. avgusta i 18. avgusta „ ... da treba zaustaviti kriminalne aktivnosti i da treba poduzeti disciplinske mere, ali nije uspeo da sprovede te naredbe, kako bi se smanjio rašireno protivzakonito delovanje svojih podređenih.“ Nakon toga je Odbrana Gotovine podnela svoj predraspravni podnesak koji je sadržao komentar na to. Primetio sam da ste u vašem nacrtu od aprila meseca 2007. godine prvi put uključili zaključak da je broj i intezitet naređenja ukazivao na nedostatak efektivnosti. Da li je taj zaključak ... da li je na taj zaključak

uticao predraspravni podnesak Tužilaštva i stav Odbrane ... znam da ste pročitali makar predraspravni podnesak Odbrane. Da li ste doneli taj zaključak jer ste videli argumente o tome u predraspravnim podnescima?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, gospodine Predsedavajući.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ako želite ja to mogu da objasnim.

SUDIJA ORIE: Ja ću to prepustiti gospodinu Mišetiću, ako želi neka dodatna pojašnjenja.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Theunens, moje pitanje je sledeće, a vi se možete pozabaviti time tokom pauze, ali, vi ste došli do zaključka da broj naređenja ukazuje na nedostatak efektivnosti, a osnova za to vam je činjenica da se izdaju dodatne naredbe na istu temu. Međutim, ako nakon ... ako su 18. avgusta izdate naredbe, i ako 18. avgusta, ako nema novih izveštaja upućenih generalu Gotovini, ili splitskoj vojnoj oblasti o spaljivanjima i pljačkama na teritoriji, i više nema novih naređenja generala Gotovine koje se odnose na paljenje i pljačkanje, i disciplinu u oslobođenim područjima, ne dovodi li to do zaključka da su sve te naredbe koje su kulminirale ovom naredbom od 18. avgusta bile efektivne, ako bih se vodio logikom koju ste vi koristili kada ste zaključili da su bile neefikasne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. Jer na osnovu pregleda koji sam ... i mogu da vam kažem u kojim je to dokumentima ... još uvek sve se izdavale naredbe i nakon 18. avgusta ...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: *(preklapanje govornika)* ...

SUDIJA ORIE: Neka završi prvo odgovor.

SVEDOK THEUNENS: Dok sam pregledao taj materijal, ja nisam jasno razlikovao da li se te naredbe odnose na Bosnu i Hercegovinu ili na Hrvatsku. Sa mojeg gledišta, činjenica da su te naredbe izdavane jedinicama, bilo operativnim grupama, bilo njihovim podređenim jedinicama, koje su podređene generalu Gotovini bez obzira da li je bilo reč o jedinicama HV-a ili HVO-a, i činjenica da se te naredbe i dalje izdaju, i činjenica da i dalje postoje izveštaji, možda ne u Hrvatskoj, ali makar na drugim područjima gde su te jedinice bile aktivne, meni to ukazuje na to da je tim naređenjima nedostajala efektivnost. Samo da završim, što se tiče 134. puka koji smo ... 134. domobranskog puka o kojoj smo dosta govorili, general Gotovina je znao najkasnije 6. avgusta da postoje problemi u vezi sa 134. domobranskim pukom u Benkovcu. Tako da činjenica da je ta jedinica oko 18. avgusta, na osnovu izveštaja o kojem smo govorili, je umešana u aktivnosti kao što su paljenje i pljačkanje, po mom mišljenju, to pokazuje da postoji određeni problem.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Theunes, vi koristite reč „problemi,“ ali ste je koristili veoma nejasno kada ste rekli „problemi u Benkovcu.“ Možete li reći sta tačno gospodin Grnčerič izveštava o problemima u Benkovcu?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Situacija u Benkovcu se opisuje na strani ... počinje na strani 325. Možda samo da spomenem dokument broj 2741 po Pravilu 65 ter, o kojem se govori u engleskoj verziji na strani 328. Ne znam da li želite da pročitam ono što je Grnčerič izvestio majoru Juriću, ali ja mislim ... fokusiraću se na paragraf koji pokazuje i umešanost operativnog komandanta u tom području. Počinjem sa: „Tom prilikom ...“ a pritom se misli na sastanak sa komandantom operativne grupe pukovnikom Mladenom Fuzulom. „Tom prilikom, ja sam upozorio na pravi razlog za tu situaciju koja je, u jednom trenutku, postala anarhična. S obzirom da su pripadnici te jedinice uglavnom bili sa tog područja, većina njih ostali su u gradu i proveli celu noć pijući. Kršio se red i mir, i počinjena su razna kaznena dela, nakon čega je komandant operativne grupe (OG) izdao strogu naredbu kojom zabranjuje svim pripadnicima HV-a da uđu u grad Benkovac. On ... a ja sam razumeo da je komandant OG-a komandant Fozul, pukovnik Fuzul ... pozvao je vođstvo benkovačke opštine i načelnika policijske uprave (PU), kako bi pokazao do kakvih je propusta došlo na obe strane. Na tom sastanku mi ... a pod tim sam razumeo pukovnik Fozul ... vojna policija, i civilna policija složili su se kako rešiti te incidente i kako uspostaviti, takozvane, predložene mere.“ To je samo jedan primer više izveštaja o situaciji u Benkovcu, koja je nastala usled dolaska određenih pripadnika HV-a pod komandom generala Gotovine, a koji su na područje Benkovca stigli u periodu između 6. i 8. avgusta.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dakle, oni su pili?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ako želite više informacija, mogu vam ukažem na ...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Theunens, vi sada upoređujete, ali nema izveštaja o tome da je jedinica otišla tamo i spalila Benkovac, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. Ali ako pripadnik vojne policije nešto opisuje kao situaciju koja se u jednom trenutku razvila u anarhiju, pretpostavljam da se radilo o nečem većem od nekoliko pojedinaca koje su popili pivo ili dva.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da li je to vaša pretpostavka da se ovde o tome govori?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja to zovem pretpostavka ili zaključak.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Ja ću to zvati pretpostavka. Hvala vam. Hajde da se vratimo nazad na to kako smo iskrenuli ovu temu, opet, temeljno se slažemo da vi u svom izveštaju u stvari niste nastojali da napravite razliku između HV-a i HVO-a i drago mi je da se oko toga slažemo. HVO ...

SUDIJA ORIE: Ako se slažete. Ako se ne slažete, molim vas recite nam.

SVEDOK THEUNENS: Mislim da bi trebalo biti precizniji, nisam pravio razliku između snaga koje su u to vreme bile podređene generalu Gotovini.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Citirali ste jedan dokument, sa popisa po Pravilu 65 ter. Pre nego što krenemo dalje, želim da ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi.

TUŽILAC: Mislim da je to bio dokument broj 5658 po Pravilu 65 ter koj ije jošuvek otvoren, ako je to to onda nema prigovora.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U stvari, on je rekao dokument broj 2741 po Pravilu 65 ter.

SVEDOK THEUNENS: Mogu da proverim broj. Ne znam da li vam je od pomoći ako dam ERN broj?

SUDIJA ORIE: Pa, Pretresnom veću neće biti od pomoći.

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je u redu. U redu. Idem dalje. Možda se radi o nekoj zabuni.

SVEDOK THEUNENS: To je fusnota broj 1325 u drugom delu izveštaja, a ja ću proveriti da li je to pravi 65 ter broj.

ADVOKAT MIŠETIĆ: (*preklapanje govornika*)... To je zaravo drugi dokument o kojem ću govoriti kasnije.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da se vratimo na temu... sada priznajete da niste pravili razliku među snagama koje su u to vreme bile podređene generalu Gotovini. Da li biste se složili sa mnom da je HVO bio podređen generalu Gotovini, i ako je to ustvari bila vojska koja je pripadala drugoj zemlji, bez da ulazimo sada u pravnu pozadinu toga, no te su snage bile počinjene generalu Gotovini na osnovu sporazuma predsednika Tuđmana i predsednika Izerbegovića, je li tako?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Snage koje su bile u Operativnoj grupi Sever bile su podređene generalu Gotovini na temelju, da, verovatno nekog dogovora ili naredbe. ZapoJa nisam siguran ... možemo govoriti o splitskom sporazumu, ali pretpostavljam da je bilo konkretnijih sporazuma, iako ih nisam video. Ali sam shvatio na šta ciljate kada spominjete sporazum gospodina Izerbegovića i Tuđmana, odnosno, splitski sporazumu od 22. jula 1995. godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hajde da vam postavim jedno hipotetičko pitanje: U okviru NATO-a, snage jedne zemlje operativno mogu biti podređene komandantu neke druge zemlje, je li to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno. Postojale bi i određene podređenosti. Uspostavljaju se posebni odnosi za to.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Tačno. Taj operativni komandant iz neke druge zemlje obično nije zadužen za disciplinske mere prema vojsci neke druge zemlje koje su mu podređene, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno. Mislim da je važno u tom kontekstu napraviti razliku između odnosa podređenosti koji postoji u okviru NATO-a i onog kakav je postojao između HV-a i HVO-a u to vreme.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hajde da napravimo te razlike. Da li je vaš stav da Pravilnik o disciplini HV-a daje komandantima ovlašćenje da donose disciplinske mere protiv pripadnika HVO-a?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Počevši od osnove, mislim ... smatram da je član 26 Pravilnika o disciplini vrlo relevantan u tom kontekstu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Theunens, molim vas. Da li je HVO deo HV-a na osnovu Pravilnika o vojnoj disciplini?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nije.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Onda se član 26 ne odnosi na snage koje nisu deo... koje nisu HV, je li tako? Hajde da to postavimo na drugačiji način. Da su se snage američke vojske podredile generalu Gotovini u Bosni u jesen 1995. godine, general Gotovina ne bi mogao da kaže: 'Pa, po članu 26 mog Pravilnika o vojnoj disciplini, mogu da disciplinujem pripadnike američke vojske, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. Ali mislim... ali, ne možete upoređivati odnos između HV-a i HVO-a, koji nije uređen samo Splitskim sporazumom već postoji od ranije, sa hipotetičkim scenarijem gde bi američke snage bile podređene HV-u u Bosni i Hercegovini. U kontekstu u kojem smo razgovarali o dokumentima, kao na primer, dokaznom predmetu Odbrane broj 656, kad general Gotovina imenuje oficira HVO-a kao komadanta grada Drvara u Bosni i Hercegovini, teško je zamisliti da general Gotovina nema ovlašćenje nad HVO-om, kada istovremeno izdaje vrlo jasne naredbe o tome kako treba održavati red i disciplinu na područjima u kojima HVO deluje pod njegovom komandom. Takođe postoji naredba za... policijski čas u Jajcu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Theunens, navedite mi jednu disciplinsku meru koju je general Gotovina izrekao protiv nekog pripadnika HVO-a, i to onako kako je to definisano u Pravilniku o vojnoj disciplini ili disciplinske kazne. Hajde da govorimo i o lakšim i o težim prekršajima. Dajte mi jedan primer.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Očigledno da postoji razlika između ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, molim vas da prvo odgovorite na pitanje da li možete da navedete takav primer. A onda ako nešto želite da dodate na to, to ćemo čuti od vas nakon što direktno odgovorite na pitanje.

SVEDOK THEUNENS: Nemam takav primer izricanja disciplinske mere od strane generala Gotovine protiv pripadnika HVO-a.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Imate li primer bilo kojeg oficira HVO-a kako izdaje disciplinsku meru u skladu sa Pravilnikom od disciplini HV-a protiv nekog pripadnika HVO-a?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Morao bih da proverim, ali mislim da ne.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da li ste videli u mesečnim ili tromesečnim izveštajima, koje je pripremala splitska vojna oblast ili bilo koja druga vojna oblast, takve primere kada se iznose statistike po jedinicama u vezi sa preduzetim merama, da je HVO bio uključen zbog potrebe izveštavanja u te izveštaje kada se govorilo o poduzimanju disciplinskih mera?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. Nisam video takav izveštaj.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Postoji li dokument na koji mi možete ukazati, ako ostavimo sa strane vaše vojno iskustvo, obrazovanje i tako dalje, možete li pokazati dokument kojim ćete potkrepiti vaš zaključak da je general Gotovina mogao da izdaje disciplinske mere ili kazne protiv pripadnika HVO-a?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ako general Gotovina može da izda naredbu kojom imenuje komandanta grada koji ima jasne definisane odgovornosti na području discipline i vojnih propisa, i u sprečavanju kaznenih dela u gradu Drvaru, kao što se spominje u dokaznom predmetu Odbrane broj 656, i ako može urediti, odnosno, nametnuti policijski čas u gradu Jajcu u Bosni i Hercegovini, ako nema ovlašćenja da sprovede te naredbe, ili ako bar ne može pokrenuti postupak protiv ljudi koji se ponašaju protivno toj naredbi, odnosno, ako ne može da pošalje izveštaj odgovarajućim vlastima u HVO-u, onda te naredbe nemaju smisla. Dakle, slažem se kada kažemo da na osnovu materijala koji sam pregledao, da nije ... general Gotovina nije izdavao disciplinske kazne ... mere ili kazne pripadnicima HVO-a, ali bio je bar u poziciji da otkrije prekršaje i da o tome izvesti odgovarajuće vlasti HVO-a. A to se odnosi i na podređene oficire, mislim, na komandne oficire generala Gotovine.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, gospodine Theunens, u vašem izveštaju stoji da je SIS HVO-a ... mislim, vojna policija HVO-a, i tako dalje, da je, u stvari, izveštavala Mostar o tim merama, zar ne? Vi ne bi ste znali za to da se o tome nije izveštavalo.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To nije sasvim tačno, ner naređenja ... dva naređenja o kojima govorim a koje je izdao general Gotovina, vezana za imenovanje komandanta grada i policijski čas, general Gotovina ne bi izdao takva naređenja da nije video da postoji zahtev za tim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da. Ali hajde da popričamo onda o tome. Da li ... da li vi shvatate razliku u ulozi generala Gotovine kao okupacionog komandanta u Bosni naspram komandanta u svojoj zemlji, koji je prebacio ove stvari civilnoj vlasti 6. avgusta 1995. godine? Da li vi, kao vojni veštak, priznajete postojanje takve razlike ... različite obaveze koje ima komandant kada zauzima neku teritoriju, i kada je ... u stvari, za vreme mira na svojoj teritoriji?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Takva razlika je može biti relevantna za pravne rasprave, koja su bila ovlašćenja generala Gotovine u Bosni i Hercegovini, kao što ste rekli kada govorimo o različitim zemljama, ali gledamo sa stanovišta provođenja vojne discipline, po mom mišljenju, ne postoji razlika između ta dva područja.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, nije samo ... pa to nije samo razlikovanje za pravne razgovore. Vi, na strani 314, podparagrafom S, doneli ste sledeći zaključak. Kažete: „Na temelju dokumenata koji su pregledani u svrhu sačinjavanja ovog izveštaja, čini se da je samo nakon pokretanje operacije *Maestral*, da je general pukovnik Ante Gotovina poduzeo oštrije mere kako bi sprečio ili kaznio počinitelje kaznenih dela. 17. septembra 1995. godine, Gotovina imenuje vojnog komandanta grada Drvara, u BiH, kako bi zaštitio grad od pljačke i razaranja, jer je na tom području trebalo naseliti prognane Hrvate. 22. septembra 1995. godine, Gotovina proglašava policijski čas u gradu Jajcu, i tako dalje.“ To je vaše mišljenje u vašem zaključku. Zar nije od ključne važnosti bilo za donošenje tog zaključka da prvo shvatite ovlašćenje komandanta kao okupacionog komandanta, nasuprot uloge komandanta gde je ponovo uveden ustavni poredak u njegovoj vlastitoj zemlji?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Odgovorio sam na to pitanje. Ne vidim razlog da se pravi razlika kada se govori o nametanju ili izvršavanju vojne discipline među podređenim snagama.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dakle, to je vaš stav kada u tom paragrafu kažete da je tek nakon pokretanja operacije *Maestral* on poduzeo oštre mere. Da li je onda vaš zaključak, na primer, da je 10. avgusta on mogao da imenuje komandanta grada Benkovca?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pa, časni Sude na osnovu onoga što sam pročitao ... to je mislim dokument broj 2714 po Pravilu 65 ter, u svakom slučaju, u drugom delu mog izveštaja, na strani 328 u engleskoj verziji, možemo da vidimo da operativni komandant, general Fuzul poziva predstavnike civilnih vlasti kod njega.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Kog datuma?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je 6. ili 7. avgust, jer je Krančarićev izveštaj od 8. avgusta. Tamo vidimo da je operativni komandant, na osnovu Krančevićevog izveštaja, pozvao komandanta vojne policije, komandanta vojne policije, ili predstavnika civilne policije, kao i ... opisano je kao vodstvo opštine Benkovac. Po mom mišljenju, to su pretstavnici civilne vlasti. I ponovno na osnovu Grnčarićevog izveštaja, operativni komandant pokušava da koordiniše celu

stvar i pokušava da reši situaciju. Izgleda da preuzima ... vođstvo u tom području u tom trenutku.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Moje pitanje je sledeće: Dakle, vaš je stav da je od 10. avgusta nadalje, general Gotovina mogao da imenuje komandanta grada da kontroliše Benkovac, kao što je to učinio u Drvaru krajem septembra 1995. godine?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja ...ja ne kažem da je mogao, na primer, da postavi komandanta grada. Očigledno je da treba da postoji koordinacija sa civilnim vlastima kada se donosi takva odluka.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ne, ne, ne. Tu ću da vas zaustavim.

prevodioci: Molim vas da napravite pauzu između pitanja i odgovora. Postaje nemoguće za prevodenje. Hvala vam.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da. Izvinjavam se prevodiocima i sudskom izvestiocu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Radi se o sledećem: Da li bi ste se složili sa mnom da ako je general Gotovina nakon proglašenja ustavnog poretka u Hrvatskoj 7. avgusta, ako je nakon toga general Gotovina imenovao zapovednika grada, ili ako uvodi vojni sat na području Splitske vojne oblasti bez dopuštenja civilnih vlasti ili predsednika Tuđmana, da on ustvari izvršava puč?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Način na koji ste to sročili sada, to je očigledno da to... ne bi bilo legalno. Ono što sam pokušavao da objasnim pre prekida jeste da vojne strukture, na osnovu dokumenata koje sam video, odnosno, snage pod komandom generala Gotovine su bile najbolje organizovana struktura na tom području u tom trenutku. To je jedan aspekt. Drugi aspekt je da li postoje problemi sa sprovođenjem reda i zakona. Neko bi očekivao da vojni komandant, odnosno, general Gotovina, na osnovu svojih zapažanja kao i izveštaja koje je primio od podređenih komandanata SIS-a političkih poslova i vojne policije, može da obavesti svog nadređenog, da je možda prerano da se preda ovlašćenje civilnim vlastima, ili da možda treba uspostaviti mehanizam kako bi se pružila pomoć civilnoj policiji i civilnoj vlasti, kako bi se ponovo uveli red i mir na to područje.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dakle, vaša sugestija je da je general Gotovina trebao da predloži svojim nadređenima da se za neko vreme suspenduje primena ustavnog prava i da se nametne vojno pravo na tom području. On nije uspeo da to uradi.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mislim... izvinjavam se zapisničarima. To nije moj predlog niti sam ja to rekao. Kako... General Gotovina može da obavesti svoje nadležne o problemima koje ima. Ja bih očekivao da kao vojni komandant on želi da ima najveći mogući stepen kontrole nad svojim snagama i području svoje zone odgovornosti, jer kao što vidimo iz dokumenata, borbe još nisu gotove 10. avgusta. I onda na osnovu ... ustava i ... zakonodavstva

Republike Hrvatske, izrađuje se rešenje koje uključuje i civilne vlasti na najvišem nivou, kao i vojne vlasti kako bi se omogućilo komandantu na terenu da kontroliše sutaciju u svojoj zoni odgovornosti.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine Predsedavajući, ne znam da li je sada vreme za pauzu?

SUDIJA ORIE: Sada je dobro vreme za pauzu.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Mišetiću

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine Predsedavajući.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Theunens, da li ste tokom pauze uspeli da pronađete referencu u... operativnom dnevniku da se spominje neka palež i pljačka od strane HV na teritoriji Republike Hrvatske nakon 18. avgusta?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, ne... ne u operativnom dnevniku.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pre nego što dođemo... se vratimo na temu HVO-a, pokazaću vam jedan dodatni dokument.

ADVOKAT MIŠETIĆ: I gospodine Predsedavajući, zaboravio sam da ponudim na usvajanje u spis dokument broj 5658 po Pravilu 65 ter, pa ako mogu to sada da uradim.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D989.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D989 je usvojen u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, sada molim broj 4609 po Praviilu 65 ter.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo je izveštaj Splitske vojne oblasti upućen Glavnom štabu 29. avgusta. Ovo je izveštaj o stavljanju u funkciju vojnih objekata ... a osim tih objekata,

govori se o onima koje osigurava HV. Na primer, na 4. strani, vidimo pododeljak, objekti koje je HV koristila i osiguravala pre operacije *Oluja* i koje još uvek koristi i osigurava. To je na dve strane. Sada, to je izveštaj generala Gotovine, i u njemu on govori o prebacivanju ovlašćenja nad tim objektima na civilne vlasti, i on kaže: „U slučaju 311 objekata koji su na našoj listi, neophodno je, na osnovu naših izjava da se odredi 900 ljudi da sprovode dužnosti čuvanja. Angažovanje jedinica splitske vojne oblasti na prvoj liniji od Martin Broda do M. Tičeva, i sprovođenje naređenja o demobilizaciji će napraviti čuvanje tako važnih vojnim objekata još komplikovanim. Po našem mišljanju, veoma je važno da se reši pitanje budućih potreba jedinica splitske vojne oblasti, i na osnovu toga, da se reši pitanje raspodele objekata i pitanje njihovo osiguravanja i održavanja.“ Da li biste se složili sa mnom da demobilizacija ... dopustite mi da preformulišem to. General Gotovina ukazuje na činjenicu da još uvek ima prvu liniju u Bosni koju održava, od Martin Broda do Tičeva, i on obezbeđuje objekte, vojne objekte, i on kaže da će sprovođenje naređenja za demobilizaciju još više zakomplikovati čuvanje tih objekata. Da li biste se složili sa mnom da je demobilizacija koja je bila u toku u to vreme zadavala poteškoće komandi splitske vojne oblasti, s obzirom na njihovu odogovornost da se bore u Bosni, koja je trebala da se desi, kao i čuvanju objekata u Hrvatskoj?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je ono što piše u dokumentu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine Predsedavajući, tražim da se ovaj dokaz obeleži, i nudim ga na usvajanje u spis.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D990.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D990 je usvojen u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Neki od dokumenata koje ste pogledali, gospodine Theunens, naročito oni iz jeseni 1995. godine, imaju u zaglavlju ko šalje izveštaje ili izdaje naređenja, i stoji „Hrvatske snage“ umesto komanda splitske vojne oblasti. Da li su vam poznati neki od ovih dokumenata?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ako želite da govorim o njima, pretpostavljam da će te ih prikazati, ali ja nemam konkretno sećanje o tim dokumentima.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, da li... da li ste upoznati sa činjenicom da je general Gotovina koristio titulu komandant hrvatskih snaga u jesen 1995. godine?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Opet bih morao da vidim konkretni dokument. To je verovatno bilo tako, ali je od pomoći ako ćemo da govorimo o određenom dokumentu da možemo i da ga vidimo.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Pokazaću vam jedan.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Jer, mislim, u jednom gde on imenuje ...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dopustite da vam pokažem jedan dokument, broj 5545 po Pravilu 65 ter, molim.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Samo da bi sve bilo kompletno, u dokaznom predmetu Odbrane broj D565, gde on imenuje komandanta grada u Drvaru, u zaglavlju stoji „Komanda splitske vojne oblasti, komandnoj pošti Vrba.“ Ima jedan sličan ...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hajde da pogledamo ovaj na ekranu.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U gornjem levom uglu stoji: „Hrvatske snage.“ Na hrvatskom, „Hrvatske snage.“

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo je operativna formacija; zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Autor dokumenta je sigurno imao razlog zašto je koristio hrvatske snage. To bi ukazivalo da ... ne bih da idem predaleko u izvođenju pogrešnog zaključka, ali to bi ukazivalo da nema razlike između HV-a i HVO-a. Mislim, na osnovu prve strane ovog dokumenta.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, da li bi to ukazivalo da postoje zajedničke (koalicione) snage između HV-a i HVO-a, i da se koaliciji obraćaju kao hrvatskim snagama?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je moguće. Pri tome, makar sa vojne tačke gledišta, izraz koalicija treba da bude definisan.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Šta su koalicione snage?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Sve dok ne vidimo dokument koji definiše šta znači koalicija, odnosno, ko je komandant, koja su njegova ovlašćenja, šta su sastavni elementi, do tad je nemoguće da izvedem zaključak šta se misli pod koalicionim snagama.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, ako niste videli dokument koji definiše šta znači koalicija, ko je komandant, koja su njegova ovlašćenja, koji su sastavni elementi, u odnosu na HV i HVO, onda, o čemu ste mogli da izvedete zaključak ... na osnovu čega ste izveli zaključak da je general Gotovina mogao da izdaje disciplinske mere HVO-u?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pre svega, ja nisam koristio izraz „koalicija“ u mom izveštaju. Nisam konkretno koristio izraz „hrvatske snage.“ Drugo, činjenica ... i izvinjavam se što se ponavljam, ali činjenica da general Gotovina izdaje naređenje kojim imenuje komandanta grada u Drvaru, i to radi pod naslovom „Komanda splitske vojne oblasti, upućeno komandnoj pošti Vrba,“ a to je dokazni predmet Odbrane broj D656, takođe postoji naređenje za premeštanjem voda 72. bataljona vojne policije u Drvar, 17. septembra.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Theunens.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ja bih želeo da dođemo do ...

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ali da odgovorim na pitanje, ako je general Gotovina izdao sva ova naređenja, onda znači da on ima ovlašćenje da to radi, inače bi to bilo zaustavljeno nakon prvog naređenja, i on više takva naređenja ne bi izdavao.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da, ali ...

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Naređenje mora da ima određene efekte. To nije... da.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ali ako, hajde da opet idemo hipotetički. Ako Američka vojska uvede vojne zakone u nekom gradu u Iraku, da li to znači da oni imaju disciplinska ovlašćenja nad britanskim snagama u Iraku?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mislim da razumem pitanje, iako bih želeo da se ono razjasni, jer bih prvo morao da znam kakav je odnos između britanskih i američkih snaga u tom gradu gde je Američka vojska uvela vojne zakone.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, pitali ste svedoka da li mu je poznata činjenica da je general Gotovina koristio titulu komandanta hrvatskih snaga. Ovo... a onda ste kasnije uveli i termin koalijske snage. Jedino što sam ja čuo do sada je da je svedok rekao da on nema detalje o snagama koje su možda bile pod tom zajedničkom komandom, a možda i nisu. Hajde da pokušamo da te stvari saznajemo na osnovu postavljanja hipotetičkih pitanja gospodinu Theunensu, što nas dovodi...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hoću, časni Sude, ali njegov odgovor je upravo ono što sam ja hteo da saznam. Jer ja bih želeo da znam ... kada govorite o nekim drugim snagama, vi onda kažete, Pa, ja treba da znam ... samo iz činjenice da snage jedne zemlje kontrolišu neki grad, ne možete da kažete kakav je odnos snaga te zemlje sa snagama te druge zemlje, jer ovde ste rekli da bi prvo trebalo da znate kakav je odnos između britanskih i američkih snaga u tom gradu, gde je američka vojska uvela vojnu upravu. A sad kad se vraćamo na HV/HVO, vi se stalno pozivate na

Drvar i na Jajce. Ali sada da je vas pitam, koristeći vašu vlastitu metodologiju, hajde prvo da pogledamo kakav je odnos i sporazum između HV-a i HVO-a.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pa, kao što sam objasnio ... izvinjavam se. Mislite na odnos tokom operacije *Maestral*?

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Mislim od *Splitskog sporazuma* do *Dejtonskog sporazuma*.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja ću početi sa *Maestralom*, ali ako želite možemo da idemo od stranice do stranice relevantnih delova u mom izveštaju, ali od *Maestrala*, kao ...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ne, ne, ne. Dao sam vam vremenski period, jer mislim da nema razlike između *Maestrala*, *Oluje*, *Ljeto 1995*, *Južnog Poteza*, početak je Splitski sporazum od 23. jula 1995. godine, do Dejtonskog sporazuma, kakav je odnos, i da se opet poslužim vašim rečima, vi treba da ... prvo treba da znate kakav je odnos između tih snaga. Dakle, kakav je odnos bio između HV-a i HVO-a u tom vremenskom periodu koji sam vam upravo dao?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, počecu sa operacijom *Maestral*, gde ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, vama je postavljeno konkretno pitanje, početak je 23. jul 1995. godine, bez obzira o kojoj se operaciji radi. Vi nam možete reći da li taj datum spada u neku operaciju, kako bismo znali.

SVEDOK THEUNENS: Časni Sude, 22. jul je sklapanje Splitskog sporazuma između predsednika Izetbegovića, predsednika Tuđmana i predsednika takozvane Hrvatske Republike Herceg Bosne, i tim sporazumom je, između ostalog, dopuštena prisutnost hrvatskih snaga odnosno snaga HV-a na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine, a omogućuje se i da bošnjačke vlasti traže od Hrvatske vojnu pomoć. Uratko sam prepričao sadržaj sporazuma. Dva dana kasnije počinje operacija *Ljeto* pod komandom generala Gotovine, pri čemu general Gotovina komanduje snagama koje pripadaju HV-u, odnosno splitskoj vojnoj oblasti, uključujući 7. gardijsku brigadu i 1. hrvatsku gardu, kao i snagama HVO-a, i sve te snage deluju pod komandom generala Gotovine. Tokom operacije *Oluja*, delovi HVO-a nastavljaju da učestvuju u operacijama na... zovite to na strani HV-a, pod komandom generala Gotovine, a istu situaciju vidimo i tokom operacije *Maestral*, kao i *Južni Potez* u oktobru 1995. godine. *Maestral* je bio u septembru 1995. godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hvala vam. Dobro, i u svim tim operacijama, šta je... da se opet vratimo na vaše pitanje, koja je priroda odnosa između HV-a i HVO-a?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Snage HVO-a koje učestvuju u tim operacijama podređene su generalu Gotovini.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da. Ali opet, ja govorim... pokušavam da postavim pitanje, jer vi ste pokrenuli temu šta je to definicija koalicije. Vi ste rekli kako niste videli kako je to

tačno definisano, i tako dalje. Šta je ... kada vi kažete da su one podređene generalu Gotovini, vi to mislite operativno podređene, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, na početku svedočenja, ja sam objasnio da, na primer, u NATO-u postoje specifični odnosi podređenosti... odnosi koji se primenjuju u različitim situacijama. Bez ulaženja u previše detalja, jedan od tih koncepata je koncept kombinovanja združenih snage, na primer, kad je reč o KFOR-u, postoji komandant snaga koji je Amerikanac, Italijan ili Nemač, pri čemu se za svaku zemlja koja doprinosi svojim sastavima, sklapa sporazum u kojem se definiše kakva su ovlašćenja komandanta snaga nad tim nacionalnim snagama koje su deo kombinovanih združenih snaga. Uopšte govoreći, zemlje ne da ju ... ne predaju disciplinska ovlašćenja. Međutim, postoji neka vrsta komandanta vojno-policijskih snaga, odnosno, snaga, vojno-policijskih snaga, koji ima ovlašćenje da istražuju tvrdnje o kršenjima discipline, pa čak i vojne pravde koje su počinili pripadnici nacionalnih trupa, i onda zavisno od situacije, rezultati takve istrage predaju se obično komandantu nacionalnih trupa od koga se očekuje da preuzme odgovarajuće mere. Sada govorim uopšteno, jer ti sporazumi, oni mogu imati na stotine stranica kao enciklopedija. Ja znam da za HV/HVO nisu postojali takvi specifični odnosi podređenosti, odnosno, nisam video nikakav dokument kojem bi bile ograničena ovlašćenja generala Gotovine nad snagama HVO-a koje su mu bile podređene tokom operacija *Ljeto, Oluja, Maestral* i *Južni Potez*.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Zanimljiv zaključak na kraju, gospodine Theunens. Kad ste govorili o NATO-u, komandanti drugih zemalja mogu imati disciplinska ovlašćenja samo ako im je neka zemlja ... ako postoji sporazum sa otm zamljom, zar ne? Vi niste rekli u NATO-u svaki komandat, osim ako ne stoji drugačije u sporazumu, da operativni komandant može da izdaje disciplinske mere trupama druge zemlje, zar ne? Drugim rečima, vi u kontekstu NATO-a, govorite o sporazumima... i kažete opšte govoreći, zemlje ne predaju svoja disciplinska ovlašćenja. I onda... onda, zar ne? To je prva stvar.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je u konceptu NATO-a.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dobro, čekajte. Oni to mogu predati ukoliko se konkretno dogovore sa tom zemljom, da nad trupama jedne zemlje disciplinska ovlašćenja ima komandant neke druge zemlje, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja moram reći da nisam video takav sporazum, i opet ...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Izvinjavam se sudskim zapisničarima...

SUDIJA ORIE: Izgleda da je ovde sporno pitanje, ispravite me ako grešim, da ako postoji sporazum kojim se predaju disciplinska ovlašćenja, onda je situacija jasna. Ako takvog sporazuma nema, onda treba videti da li to ostaje pri komandi pod kojom obično te snage funkcionišu, ili, da li kao posledica podređenosti, to ide na operativnu komandu pod kojom funkcioniše ta jedinica. Izgleda da je to sporno pitanje. E sada, gospodin Theunens nam je

objasnio, bar sam ja tako shvatio vaše svedočenje, da vi ne znate da je neko mogao da bude podređen stranoj komandi bez konkretnog sporazuma; to je jasno. Gospodin Theunens, po svemu sudeći, kaže da njemu nije poznato da je zaključen neki konkretan sporazum između HV-a i HVO-a i sada se, po svemu sudeći, vi gospodine Mišetiću, i gospodin Theunens, ne slažete o tome koje su posledice takve situacije. Izgleda da je to problem, ako sam ja ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Nisam siguran da se ne slažemo kada je reč o NATO-u.

SUDIJA ORIE: Ne, ne, ali...

ADVOKAT MIŠETIĆ: (preklapanje govornika) ...

SUDIJA ORIE: Mi nismo NATO.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: To i ja govorim. Ne znam kako je došao do zaključka kad kaže *Zemlje se moraju dogovoriti o podređenosti. Zemlje se sporazumevaju o ovim disciplinskim ovlašćenjima* - mislim da je to rekao.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: *Force Provost Marshall* (komandant vojne policije), to je NATO izraz za mislim, takođe se koristi i u UNPROFORU-u. Postojao je *Force Provost Marshall*.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dobro. Znači da se sporazumom disciplinska ovlašćenja nad trupama prenose na tog načelnika vojne policije, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Oni će istražiti slučajeve, ali oni mogu... izvinjavam se, on će istražiti stvar, i opet... stvarno morate da pogledate konkretne sporazume, ali uopšteno govoreći, oni će istražiti kršenje discipline i zakona, i to onda dalje predati nacionalnim vlastima, i onda se naravno očekuje da nacionalne vlasti, odnosno, vlasti onih zemalja kojima pripada prekršilac vojne discipline ili vojnih zakona, da će te vlasti preduzeti odgovarajuće mere jer, samo da završim, ja znam za primere iz UNPF-a, da komandant snaga može neke članove da pošalje kući.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Moje ... za mene je sporno sledeće pitanje, sledeće. Slažem se sa vama da, bar mislim da se slažem, da komandant vojne policije zajedničkih snaga može sporazumno dobiti ovlašćenje da vrši istragu, i to je uredu, vi onda nastavljate i kažete da niste pronašli nikakve sporazume između HV-a i HVO-a, i da je onda zbog toga vaš zaključak da nije postojao sporazum kojim se ograničava ovlašćenje o disciplinskim pitanjima generala Gotovine nad HVO-om, kao da bez sporazuma Gotovina ima to ovlašćenje, pri čemu u tom kontekstu, mislim da govorite da u odsustvu sporazuma komandant ... operativni komandant nema to ovlašćenje. Pa se sad pitam, zašto u kontekstu NATO-a vi... slažem se sa vama, bez sporazuma operativni komandanti nemaju disciplinska ovlašćenje, a kad govorite o generalu

Gotovini, vi kažete da on kao opretativni komadant ima ovlašćenja osim ukoliko drugačije ne stoji u sporazumu.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Odgovor je kratak. To je drugačija situacija. Proučavajući vojnu doktorinu Hrvatske, ja nisam video nikakvo spominjanje odnosa rukovođenja i komandovanja koji postoje u armijama NATO-a, čak i u nacionlanom kontekstu. Ako ja kao komadant bataljona, nekog oklopnog bataljona, dobijem jednu pešadijsku četu pod moju komandu, to može biti operativna komanda, taktička komanda, može biti moja kontrola. Taj ... sporazum koji je napravljen, čak i ukoliko je iz iste zemlje, može da ima uticaj na moja disciplinska ovlašćenja. Kao što sam već rekao, u hrvatskoj doktorini ja nisam video takva ograničenja. Nisam to video u Pravilniku o disciplini, a ako pogledamo kako se to taktički radilo u praksi tokom operacija *Ljeto*, *Oluja*, *Maestral* i *Južni Potez*, i video sam da, na primer, u svojoj knjizi, koja je dokazni predmet Tužilaštva broj P482, general Gotovine kaže ... da su sve snage delovale pod komandantom ... pod komandom komande hrvatskih snaga, pri čemu, iz vojnih dokumenata koje sam pregledao, video sam da je komadant svih ovih snaga, koji je vodio te operacije u zoni odgovornosti splitske vojne oblasti, kad je reč o *Oluji*, a *Ljetu*, *Maestralu* i *Južnom Potezu*, sveukupni komadant tih operacija bio je general Gotovina.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Opet, izgleda da smo završili na nekom mestu gde ne nalazimo odgovor na moje pitanje. Vi kažete da vi niste videli nikakav sporazum kojim bi se HVO podredio, disciplinski gledano, komadantu splitske vojne oblasti. Vi ste već izjavili da niste videli nikakve primere da je neki komadant HV-a izrekao bilo kakvu disciplinsku meru nekom pripadniku HVO-a, zar ne? A onda opet govorite o hrvatskoj doktrini ... hajde da to sada ja vama kažem: Komadanti HV-a nisu imali nikakva disciplinska ovlašćenja nad pripadnicima HVO-a, i vi niste pronašli ni jedan dokument koji bi podržao neki suprotan zaključak, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. Jer dokumenti koje sam ja video, na primer, kojim se imenuje komadant grada Drvara, kojim treba da se pošalje, ili naredi jednom vodu 72. bataljona vojne policije da nadgleda prilazni put ka Drvaru, dokumenti u kojem se vodi policijski čas u Jajcu, da general Gotovina nije imao disciplinska ovlašćenja nad HVO-om, on bi onda takvo naređenje izdao komadantu HVO-a, umesto da ih izdaje svim ovim snagama. Barem sa vojne tačke gledišta.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Da vidim da li sam shvatio šta vas razdvaja. Gospodine Mišetiću, vi vrlo naglašavate činjenicu da u NATO-u bez eksplicitnog pristanka ili sporazuma, disciplinska ovlašćenja ne prelaze na komadanta kome su jedinice podređene, a koje obično nisu pod njegovom komandom. Ja sam shvatio da gospodin Theunens kaže, on će me ispraviti ako grešim. Da u situaciji gde nema konkretnih propisa o disciplinskoj komandu, onda je to, kako se kaže na latinskom *casus non dabilis*, slučaj koji ne postoji, jer uvek postoje konkretni sporazumi. To nas vodi do sledećeg pitanja, gospodine Theunens, da li biste mogli, ako bi postojala ova hipotetička

situacija u NATO-u, ako ne bi bilo konkretnog propisa za disciplinska ovlašćenja, da li bi ste mogli da nam odgovorite, ko bi imao disciplinska ovlašćenja kada bi jedna jedinica bila podređena ... recimo, stranoj komandi? Ili je to toliko hipotetički da biste rekli, pa ...

SVEDOK THEUNENS: Ja nisam ... ja nisam u ... To je vrlo hipotetski, međutim, vojna logika bi bila da to onda bio najviši nacionalni pripadnik u multinacionalnim snagama, odnosno, nacionalni znači pripadnik iste zemlje kao i navodni prekršilac.

SUDIJA ORIE: Znači, vi kažete, ako nema konkretnih propisa, onda bi disciplinska ovlašćenja bila u rukama komande svih onih jedinica koje su podčinjene.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ne.

SVEDOK THEUNENS: Ne, ne, izvinjavam se, gospodine Predsedavajući. Ja kažem da, u hipotetičkom slučaju, da nema takvog sporazuma, onda naravno ... taj, da ga tako nazovemo, višenacionalni komandant, on može da otkrije iili čak i prijavi kršenje, ali onda on to mora da pošalje najvišem nacionalnom predstavniku zemlje navodnog ...

SUDIJA ORIE: (*preklapanje govornika*) ... to se onda prijavi najvišim zkomandantima, ali na kraju to mora da reši najviši nacionalni komandant.

SVEDOK THEUNENS: Upravo tako.

SUDIJA ORIE: U redu. Hajde da sada pustimo NATO. I sada smo u situaciji, kako sam ja razumeo, gde ne postoje konkretni propisi. Gospodin Mišetić vas je pitao šta je osnova za vaš zaključak koji ste dali, da najviša komanda koja ... budimo sada konkretni, kojoj su podređene jedinice HVO-a, kakvu ulogu, i zašto ta najviša komanda za koju kažete da je bio general Gotovina, kakva je bila njegova uloga u disciplinskim stvarima?

SVEDOK THEUNENS: Na osnovu dokumenata koje sam video, i govorim o ... za *Ljeto*, upućujem vas na unose u operativnom dnevniku za *Maestral*, a drugi deo mog izveštaja, na primer, strana 370, General Gotovina ima najmanje ovlašćenja da svojoj vojnoj policiji da zadatak da njemu prijave sva kršenja. Isto se odnosi i na komandanta grada kojeg je imenovao. Nisam video nikakve dokumente koji ukazuju da je general Gotovina preduzimao disciplinske mere nad pripadnicima HVO-a i nisam video dokumente koji ukazuju, na primer, da je tužilac pri vojno disciplinskom sudu u Splitu izricao neke presude pripadnicima HVO-a.

SUDIJA ORIE: Da li to znači, jer po svemu sudeći to je pitanje, da li se to dogodilo jer nije bilo ovlašćenja za tako nešto, ili vi kažete, ja to ne znatm, ili šta je ... koji je vaš stav?

SVEDOK THEUNENS: Časni Sude, ja sada samo citiram iz dokaznog predmeta Tužilaštva broj P71 a to je operativni dnevnik, vidimo ... sećate se možda unosa gde stoji, pucati u noge svim pripadnicima ... oružanih snaga koji pljačkaju, to sam malo parafrazirao, ali možete to tačno da pronađete. I tu se ne pavi razlika između pripadnika HV-a i HVO-a. U Pravilniku o disciplini nigde ne stoji da ljudi koji krše vojnu disciplinu ili čak čine zločine, da njima treba pucati u noge.

SUDIJA ORIE: Ne. To razumem, ali, da li to razumete kao, učinite sve što možete da sprečite pljačkanje i buduće pljačkanje.

SVEDOK THEUNENS: Upravo tako, časni Sude i tu se ne pravi nikakva razlika između pripadnika HV-a i HVO-a .

SUDIJA ORIE: Shvatio sam. Ali ja sam to ovako formulisao, rekao sam: „Učinite sve što možete učiniti,“ pitanje je šta možete učiniti, odnosno za šta ste nadležni da učinite, ne da kažete svom komšiji, ne pljačkaj, ali ako on nastavi da pljačka, šta se može preduzeti? Postaviću vam jedno faktičko pitanje. Da li su vam poznate disciplinske mere, ili disciplinske kazne, izrečene vojnicima HVO-a kad su bili podređeni generalu Gotovini, jer ste nam već rekli da nemate primere disciplinskih mera ili disciplinskih kazni, koje bi izrekla komanda HV-a, general Gotovina. Ima li takvih primera za koje vi znate u kojima je bilo koja druga komanda pripadnicima HVO-a izricala disciplinske mere, kad su bili podređeni generalu Gotovini?

SVEDOK THEUNENS: Ne, časni Sude, proveriću opet moj izveštaj sutra ujutru, međutim na osnovu onoga što sada znam, ne znam za takve slučajeve.

SUDIJA ORIE: Dakle, bilo da oni nikada nisu počinili neki disciplinski prekršaj, ili je postojao vakuum, ili ... videćemo. Ja vas sada pitam da li nam vi možete dati neko objašnjenje?

SVEDOK THEUNENS: Da, časni Sude, mislim ...

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Mišetiću?

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Vi niste sebi dali zadatak da pregledate sve arhive HVO-a za taj izveštaj, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. Ali ja sam, na primer, pretraživao „Gotovina“ kao pojam, na primer. Tako radi baza podataka, baza podataka ne bi razlikovala izvor podataka, da li HV-ov, HVO-ov ili neki drugi dokument.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da se nadovežem na ono što je ovome prethodilo. Najviši nacionalni komandant snaga, ako koristimo tu terminologiju, HVO-a unutar hrvatskih snaga bio je general Blaškić, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, svakako u vreme operacije *Ljeto*. Nisam siguran za operacije *Maestral* i *Južni Prolaz*.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da biste proverili koje je disciplinske mere možda preuzeo general Blaškić, morali biste da uradite pretragu u vašoj bazi podataka koja glasi „Blaškić“ zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Na primer. Ili sam mogao da pretražujem Gotovina unutar, na primer, HVO, jer i to može biti, a to bi nas ponovo dovelo natrag do onog člana 26. Želim da vam objasnim praktičnu važnost ovog pitanja.

SUDIJA ORIE: Dopustite da vas ovde zaustavim na trenutak. Kada god vi koristite reč *Gotovina* u vašem pretraživanju, vi ćete propustiti sve one disciplinske mere i kazne u koje nije bio umešan Gotovina, niti unutar 30 reči toga, zar ne?

SVEDOK THEUNENS: Naravno, časni Sude, ali ja sam koristio i druge kriterijume pretraživanja, kada se radi o disciplini. Jedna od stvari koja je mene zanimala su, na primer, disciplinske mere koje je izricao general Gotovina. I onda bi taj kriterijum pretraživanja bio relevantan, ali naravno u vezi sa pitanjem discipline, ja sam koristio mnoge druge ključne reči u pretrazi, nisam se ograničavao samo na ime Gotovina.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ali ne sećate se da ste vršili pretraživanje reči Blaškić i disciplina, ili HVO i disciplina, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Blaškić i disciplina, toga se ne sećam. HVO i disciplina, mislim da jesam. Ne sećam se tačno da li sam se pri tom fokusirao na konkretnu jedinicu, ali svakako sam to činio u kontekstu operacija *Ljeto*. I ...

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da, ali *Ljeto* je prethodilo operaciji *Oluja*.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Ali na osnovu dokumenata koje sam pregledao, nisam video nikakvu indikaciju da je postojao drugačiji režim rukovođenja i komandovanja između snaga HV-a i HVO-a ... koje su učestvovala, ili koje su izvršavale ove operacije pod komandom generala Gotovine. Ako mi dozvolite, hteo bih da dam ...

SUDIJA ORIE: Ali, čak i u okviru istog aranžmana, činjenice su mogle biti različite, zar ne? Ja sam vas pitao da li ste pretraživali disciplinske mere ili disciplinske kazne za pripadnike HVO-a. Sada kažete ne znate za to. Niste našli ništa o tome pod ... u vezi sa Gotovinom, niste našli ništa u vezi sa komandantima HVO-a, što znači da, čak i ako aranžman jeste bio isti, moguće je da su se primeri mogli pronaći u okviru tog istog aranžmana, ali u nekom drugom vremenskom razdoblju, zar ne?

SVEDOK THEUNENS: To je tačno, i zato je vremenski aspekt ... morao bih opet da proverim koje sam tačno termine za pretraživanje koristio, jer koristio sam stotine njih, i nisam ih sve sačuvao, ali je istina da sam ponekad koristio i vremensko ograničenje, samo da bih olakšao pretragu. Ako mi dozvolite, ja ću vam dati jedno kratko praktično objašnjenje.

SUDIJA ORIE: Ne. U stvari, ja bih zapravo dopustio gospodinu Mišetiću da vam postavi svoje sledeće pitanje.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Theunens, ako pogledate dokument na ekranu, tu se govori o sigurnosnoj situaciji prilikom ulaska hrvatskih snaga u Mrkonjić grad. I kaže se: „Nije zabeležen ni jedan slučaj paljenja.“ Mene zanima drugi paragraf. Kaže se „Stoka je veliki problem. Životinje lutaju gradom i susednim selima. Odrečeni broj životinja još uvek je u štalama, i one se moraju prikupiti tokom sledećih nekoliko dana, jer postoji mogućnost da će uginuti.“ Dakle, u situaciji u kojoj jedna snaga zauzima određeno područje, sa kojeg su snage i ljudi otišli, i ostavili stoku za sobom, o kojoj nema ko da se brine, šta vojska treba da uradi u takvoj situaciji u vezi sa stokom?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Procedura u vezi sa time kako da se postupa sa stokom trebalo bi da bude uključena u naređenju za napad. Na primer, logistička služba ... preformulisacu, logistička služba, morala bi da ima konkretna sredstva na raspolaganju. Tu bi morali da budu veterinari u snagama napada, kako bi mogle rešiti taj problem jer te bi životinje mogle postati ogroman problem, jer mogu da izazovu bolesti. Iz istog razloga treba što pre skloniti i sahraniti tela poginulih vojnika.

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, mogu li da vas prekinem ovde? Čini se da vas gospodin Mišetić pita šta bi trebalo učiniti, to je glavna stvar, treba ih odvesti, ubiti, šta god. Međutim, vaš odgovor se odnosi na proceduru. I jedno i drugo može biti relevantno, ali želeo bih da se pravi jasna razlika između te dve stvari. Vi kažete da bi to trebalo rešiti propisima. Gospodin Mišetić vas pita kakvi su to propisi, ili koje akcije bi trebalo preduzeti. Dakle, možemo li da pravimo razliku između procedure i onoga što se zaista radilo. Razumete šta mislim?

SVEDOK THEUNENS: Svakako. Delovanje sledi iz propisa, dakle treba ... treba osigurati životinje. Treba preduzeti određene mere kako bi se sprečilo da lutaju po bojištu, dakle, treba ih zaključati u štale ili negde gde se mogu držati pod kontrolom. Ako možete da ih hranite, onda ih hrenite. Ako ne možete dobro da ih hranite, onda pronađite druga rešenja, ali svakako pokušajte da izbegnete da se ubijaju bez reda, jer će onda tela ostati na mestu gde su ubijena, i na taj način se izlažete riziku od bolesti.

SUDIJA ORIE: A ako životinje umiru od gladi, šta onda ...

SVEDOK THEUNENS: Onda pokušavate da ih sahranite što pre je moguće kako bi se sprečilo ... još jednom, kako se ne bi širile bolesti. To je jedan od problema, makar u vojsci, da mrtva tela šire ...

SUDIJA ORIE: Da.

SVEDOK THEUNENS: U redu.

SUDIJA ORIE: To ne morate ni da izgovorite. Gospodine Mišetiću?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine Predsedavajući. Molim da se ovaj dokument uvrsti u spis.

TUŽILAC WAESPI: Nema prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D991.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane D991 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Theunens želeo bih da predemo na stranicu 315 vašeg izveštaja, reč je o paragrafu W. Vi tamo zaključujete: „Na osnovu dokumenata koji su pregledani u pripremi ovog izveštaja, Gotovina i njegovi podređeni komandanti sprovedili su vojnu disciplinu samo kada su bila počinjena kaznena dela koja su direktno uticala na borbenu spremnost i/ili na operacije u splitskoj vojnoj oblasti, ili kada je bila reč o neposrednim interesima Hrvatske, odnosno, u odnosima sa UNCRO-om.“ A sada bih vas želeo da predemo na stranu 160 prvog dela vašeg izveštaja. Tamo u paragrafu D, kada govorite o hrvatskom sistemu, kažete: „Vojna disciplina se odnosi na potpuno i blagovremeno vršenje vojne službe.“ Ono što bih vas ja molio da nam objasnite jeste kakva je razlika između shvatanja vojne discipline generala Gotovine, koju vi opisujete na strani 315, u paragrafu W, i vašeg shvatanja discipline, u hrvatskom sistemu, o čemu govorite na strani 160, u paragrafu D?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Razlika koju ja vidim, časni Sude, na osnovu pregleda dokumenata koji se nalaze u mom izveštaju, zaključio sam da general Gotovina ima prilično usku interpretaciju koncepta vojne discipline, odnosno, on vidi vojnu disciplinu kao nešto što ima isključivo veze sa sprovođenjem određenih vojnih zadataka i vojnih operacija. Dakle, na primer, ako neki vojnik propusti da na vreme dođe na jutarnji zbor, onda se u tom slučaju mogu preduzeti određene disciplinske mere. On takođe vrlo brzo reaguje ako postoji problem sa UNCRO-om. Na

primer, incidenti između komandanta splitskog garnizona i pripadnika UNCRO-a na kontrolnoj tački UNCRO-a ... 4. avgusta, general Gotovina je gotovo odmah naredio da se uhapsi komandat splitskog garnizona. U drugim slučajevima, i sada govorim o incidentima pljačkanja i paljenja koji su se ponavljali tokom nakon operacije *Oluja*, činjenica da se o tome stalno izveštavalo, i da su se izdavala visoka stopa naređenja, meni ukatuje da nije bilo ... da nije postojala ista spremnost volja kao što je postojala ... u prethodnim situacijama koje sam opisao, a u vezi sa kršenjem vojne discipline.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, vratimo se na ono prvo što ste vi nazvali uskom interpretacijom. Vi kažete: „On vidi vojnu disciplinu kao nešto što ima isključivo veze sa sprovođenjem određenih vojnih zadataka i vojnih operacija.“ Pre svega, ako ste vi pregledali više od 1300 disciplinskih koje su preduzete u trećem kvartalu, onda bi ste videli da se to ne odnosi samo na propuste u borbenim operacijama, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pa ,ja mogu samo da donosim zaključke na osnovu materijala koji sam pregledao, a to počinje na strani 381. Na primer, na strani 384, ja sam popisao različita kršenja i prekršaje vojne discipline, koje možemo pronaći u izveštajima komande splitske vojne oblasti.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da. Ali iz vašeg odgovora, onda, ja zaključujem da vi niste pregledali svih 1300 disciplinskih mera, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja .. ne sećam se tačnog broja ... koliko sam toga pregledao, da li je bilo 1300 ili manje. Mislim da je bilo manje. Ako imate druge primere, mislim, drugih kršenja i prekršaja, naravno, ja to mogu da pregledam.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, vi ste taj ko je doneo zaključak da on izdaje disciplinske mere samo u vezi sa borbenim zadacima. I zato vas pitam, da li vi pregledali sve te discipline mere pre nego što ste došli do zaključka da on samo u ovakvim situacijama izdaje disciplinske mere?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja ne isključujem mogućnost da je on izricao disciplinske mere, ili da je pokretao disciplinski postupak i u drugim slučajevima, ali većina, mislim, vrlo velika većina mera koje sam ja video tiče se pitanja koja su gotovo isključivo fokusirana na ... borbenu spremnost i izvršenje borbenih zadataka i operacija. I to u vrlo uskom smislu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Na strani 160 vi kažete: „Vojna disciplina odnosi se na potpuno i blagovremeno vršenje vojne službe.“ Kakva je razlika između shvatanja generala Gotovine ... po vašem mišljenju, interpretacije generala Gotovine, i vaše iterpretacije?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Razlika na osnovu izveštaja jeste da se interpretacija generala Gotovine fokusira isključivo na borbene aspekte, odnosno, na to da snage izvrše zadatak u okviru nametnutog vremenskog okvira, sa minimalnim gubicima, skoro ... ne bih želeo

da koristim izraz po svaku cenu, ali iz dokumenata koje sam pregledao, čini se da je način na koji su oni izvršavali svoj zadatak, sve dok su prijateljski gubici minimalni, a ciljevi ostvareni unutar nametnutog vremenskog okvira, onda je misija ispunjena. Pri čemu, pravila sadrže i sledeće stvari, poput ograničenja kolateralne štete, ili neželjene štete prilikom izvršenja zadatka, takođe i posle izvršenja, odnosno, vojna disciplina se odnosi i na činjenicu da pripadnici oružanih snaga ne smeju da pljačkaju, ili pale, ili ubijaju životinje tokom izvršenja borbenih zadataka, kao ni posle.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U redu. Mislim da smo već pokrili odnos između krivičnog prava i disciplinskog prava, tako da neću da se vraćamo na to. Gospodine Theunens, pitaću vas sledeće: Šta su ... okupiranje ... zadaci okupacija komandant ... ponovo ću. Uopšteno govoreći, da da li znate šta su odgovornosti komandanta okupacionih snaga, po međunarodnom pravu, na određenoj okupiranoj teritoriji strane zemlje?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja nisam veštak za pravo, prema tome, ne poznajem detalje međunarodnog prava u vezi sa ovlašćenjima ... komandanta, odnosno odgovornostima komandanta pod okupacionim režimom.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da li mislite da je general Gotovina, kao komandant okupacionih snaga u zapadnoj Bosni u jesen 1995. godine, za razliku od vas, trebalo da znašta su njegove međunarodne obaveze kao komandanta okupacionih snaga?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pa, u najmanju ruku trebalo je da zna šta su njegove obaveze kao vojnog komandanta. A ako činjenica da je on komandant okupacionih snaga na ... teritorija za koju vi kažete da je strana država, onda to uključuje dodatne obaveze, i ja bih očekovao da on bude upoznat sa tim obavezama.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pre svega, da li vi osporavate da je Bosna i Hercegovina bila strana zemlja u to vreme?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nema spora o tome. Ali, i pre potpisivanja Splitskog sporazuma, snage HV-a su delovale na teritoriji Bosne i Hercegovine.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa šta? Mislim, njegove dužnosti kao komandanta okupacionih snaga ... pa, dopustite ... postaviću ovo na drugi način. Ocenjujući ... a vi ste ocenivali generala Gotovinu u svome izveštaju u zapadnoj Bosni, u jesen 1995. godine, da li mislite da, u stvari, ako je general Gotovina izdavao naređenja u skladu sa njegovim obavezama kao komandanta okupacionih snaga, da je bila vaša dužnost da naučite koje su to obaveze komandanta okupacionih snaga, pre nego što ste mogli da ocenjujete akcije generala Gotovine u zapadnoj Bosni?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Naređenja koje sam ja pregledao, naređenja generala Gotovine, ne spominju ovaj status koji ste vi uveli, status komandanta okupacionih snaga.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, naređenja ne moraju da govore o tome. Da li se to spominje ili ne, to nemanjaju činjenicu da je on bio komandant okupacionih snaga u zapadnoj Bosni u jesen 1995. godine. Da li je to sporno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja imam ... mislim, dokumenti koje sam ja pregledao ne spominju termin komandant okupacionih snaga, ja ne vidim relevantnost toga, mislim koje ima za zaključke koje sam ja izneo.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, ako vi ne znate šta su odgovornosti komandanta okupacionih snaga, ne smatrate li da to može da utiče na to kako bi gledate na stvari, kao što je imenovanje komandanta grada Drvara, ili proglašavanje policijskog časa u Jajcu. Zar ne mislite da bi bilo korisno za vas da prvo saznate koje su dužnosti komandanta okupacionih snaga?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, ja ne mislim da je to relevantno, jer ako pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D204...

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, ono što vam gospodin Mišetić govori, ako sam ja to dobro shvatio, jeste sledeće: Vi ste se više puta pozivali na primere na koji način je general Gotovina vršio ono što vi kažete, da su to morala biti njegova ovlašćenja, jer drugačije on nije mogao da izdaje ta naređenja, niti da vrši ta imenovanja. Sada, gospodin Mišetić vas pita gde vi povlačite paralele iz tog sistema, bez obzira, kao što ste rekli, da li je to širok koncept, ili makar široko sprovođenje tih ovlašćenja, da li položaj komandanta čiji vojnici okupiraju stranu teritoriju, može da bude trag kako bi se razumela ova situacija, ako sam ja ...gospodine Mišetiću, ako sam vas dobro shvatio.

ADVOKAT MIŠETIĆ: *(preklapanje govornika) ...*

SUDIJA ORIE: Dakle, kako bismo videli da li zaključci koje ste vi izvukli iz tih primera, za koje ste naveli da to ulazi u njegova disciplinska ovlašćenja nad jedinicama koje su mu podređene, iako nisu deo regularnih snaga kojima on inače komanduje, dakle, da li to treba da podesimo ili razmotrimo, ili da li vi treba te zaključke da podesite iili razmotrite, mislim da je tu relevantnost onoga što vam ovde predočava gospodin Mišetić. Iako nije moja obaveza da vam objašnjavam relevantnost pitanja. Možda je dobro da razumete kako ja shvatam relevantnost tog pitanja. Možete li, molim vas, da pokušate da odgovorite na pitanje, da li ste ... da li ste istražili obaveze komandnata okupacionih snaga?

SVEDOK THEUNENS: Nisam istraživao dužnosti komandanta okupacionih snaga u tom kontekstu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine Predsedavajući.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospođine Theunens, samo trenutak, molim. Dopustite da vam izložim sledeće. Juče ste pogledali ceo niz naređenja .. i u petek i danas, naređenja od pre operacije *Oluja*, tokom operacije *Oluja*, nakon operacije *Oluja*, naređenja koja je izdao general Gotovina, i utvrdili smo da vi ne znate ni za kakve izveštaje nakon 18. avgusta koji su upućeni generalu Gotovini u vezi sa problemima paljenja i pljačkanja od strane jedinica u vojnoj oblasti Split na teritoriji Republike Hrvatske. Pitaću vas na sledeći način: Sa obzirom na vaše mišljenje da je tim naređenjima falila efikasnost, ako, u stvari, kao što gospodin Flynn kaže da su ta spaljivanja bila na svom vrhuncu 20. avgusta, ako, u stvari, ne postoje dokazi o obaveštavanju generala Gotovine ili splitske vojne oblasti, nema izveštaja o paljenjima i pljačkanju nakon ... na području Republike Hrvatske, nakon izdavanja naređenja splitske vojne oblasti 18. avgusta, i ako, u stvari, general Gotovina izdaje određeno naređenje 10. avgusta, koje rezultira povećanjem od 151 posto izricanja disciplinskih mera koje preduzima splitska vojna oblast u trećem kvartalu 1995. godine, nije li to onda pokazatelj efikasnosti?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, skrenuo bih vam pažnju na dokazni predmet Odbrane broj D654, reč je o dokumentu od 31. avgusta. To je dokument od komandanta OG Zapad, ali se pritom poziva na naređenje generala Gotovine, i to naređenje počinje rečima: „Komandant jedinica splitske vojne oblasti u njihovim zonama odgovornosti u novooslobođenim teritorijama RH, Republike Hrvatske, će preduzeti sve neophodne mere kako bi osigurali da sva vojna infrastruktura bude pod punim nadzorom i zaštitom. U sledećem paragrafu stoji: „Zaustaviti sva uništavanja bez obzira na svrhu objekta (kasarne, skladišta, mesto za obuku, spavaonice, i tako dalje).“ Naređenje se dalje nastavlja. Ono što pokušavam da kažem jeste činjenica da se u jednom naređenju od 31. avgusta, to je naređenje koje potiče iz splitske vojne oblasti, kada se govori o onome što je opisano kao oslobođena teritorija Republike Hrvatske, pokazuje da je zapravo problem, ili problemi, koji postoje pre 18. avgusta, makar na osnovu činjenice da je 31. avgusta opet izdato naređenje koje se bavi istim problemima, ukazuje na činjenicu da ti problemi i dalje postoje. Da li ih bilo više ili manje, to je nešto sasvim drugo. Ali komandant operativne grupe Zapad, koji se poziva na naređenje generala Gotovine, smatra da je važno da ponovi svojim podređenima u naređenju da ne smeju da uništavaju zgrade, bez obzira o kojoj se zgradi radi.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospođine Theunens, mislim da smo već videli dokument u kojem general Gotovina govori o predaji vojnih objekata koji su bili pod vojnom kontrolom civilnim vlastima. Mislim da je to bilo 29. avgusta. Ovo je naređenje od 31og avgusta. Vi ne znate, ili vi nemate informaciju da li je u pitanju jednostavno podsećanja svih, s obzirom da se vrši ova predaja, ili, da li postoje neki novi izveštaji. Kao što sam rekao u mom pitanju, vi niste našli nikakve izveštaje o dodatnim paljenjima ili pljačkanjima koje vrše jedinice HV-a, zar ne? Ne postoje izveštaji? Nema izveštaja odeljenja za političke poslove, SIS-a, ne spominje se u operativnom dnevniku splitske vojne oblasti, zar ne, nakon 18. avgusta?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je verovatno tačno. Ali naređenja se ne izdaju samo zato da bi nekog podsetila na nešto, i samo kako bi se opet izdala, mislim, samo radi izdavanja.

Naređenje se izdaje samo onda kada se očekuje da će se neko pridržavati tog naređenja. U ovom slučaju, ako postoji razlog za to, odnosno, problem koji navodi komandanta da izda to naređenje. Kada bi komandant izdavao naređenja, pa, kako im padne na pamet, onda bi njegov autoritet bio umanjen, jer naređenje bez načina da se proveri njegova primena ume da bude kontra produktivno.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hajde da postavimo drugačije. Pre ovog naređenja na ekranu, znate li vi za bilo kakav dokument između 18. avgusta i datuma ovog naređenja, koji je mislim 31. avgust, za bilo kakav izveštaj o paljenju vojnih objekata na području Republike Hrvatske u splitskoj vojnoj oblasti? Da li znate za takve izveštaje?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ranije sam odgovorio na to pitanje. Rekao sam da je zaključak koji ste vi izveli verovatno tačan, ali opet, činjenica da ne postoji izveštaj ne znači nužno da se to nije dogodilo.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ali ne znači ni da se dogodilo?

SUDIJA ORIE: Ovo je kao da slušam dva političara. Jedan naglašava koliko se situacija poboljšala zbog vrednih mera koje je poduzela vlada, a drugi govori o tome da problem siromaštva još uvek nije rešen, pa prema tome, mere nisu bile efikasne. Jasno je, i nekoliko puta je ponovljeno, i stalno slušamo pitanja u kojima se stalno govori o nepostojanju izveštaja, o povećanom broju preduzetih disciplinskih mera, i tako dalje, a nakon toga dobijamo odgovore u vezi sa time da li je izveštavanje bilo potpuno, i tako dalje. Mislim da su pozicije relativno jasne.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Poenta je ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: (*preklapanje govornika*) ... ja sam pri kraju svog unakrsnog ispitivanja, i želim da svedoku vrlo jasno iznesem svoju tezu, jer je njegovo mišljenje, i kanije ćete moći da kažete da sam to rekao njihovom svedoku veštaku, koji je naš stav, i sada ću se zahvaliti gospodinu Theunensu na njegovom vremenu. Hvala vam, gospodine Predsedavajući, što ste mi dali vremena, i ustupam govornicu. Hvala vam.

SVEDOK THEUNENS: Hvala.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KAY: Gledam na sat, časni Sude, i čini mi se da bi možda bilo najbolje da imamo pauzu kako bismo mogli da sredimo sve potrebne rekvizite.

SUDIJA ORIE: To bi bilo poželjno. Mogu li da dobijem procene vremena? Ja to nisam pre pitao gospodina Mišetića, niti vam na bilo koji način pretim jer shvatam da je ovo jedan važan veštak za vas, i Pretresno veće je to uzelo u obzir i zato je odlučilo da vas ne pritiska mnogo.

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE: Možete li nam da ti neku naznaku koliko bi moglo da traje?

ADVOKAT KAY: Nadao sam se da će časni Sud odgovoriti na to pitanje u moje ime. Mislim da će mi trebati nedelju dana.

SUDIJA ORIE: Nedelju dana?

ADVOKAT KAY: Da, pet dana.

SUDIJA ORIE: Jedva se usuđujem da se obratim trećem timu odbrane. Gospodine Kuzmanoviću, video sam ranije u zapisniku da sam vam dozvolio da postavite sledeća pitanja svedoku, ali sam rekao *gospodin Mišetić*. Gospodine Mikuličiću?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Pa, časni sude, to u velikoj meri zavisi od toga kako će napredovati gospodin Kay. U ovom trenutku, mogu predvideti da će mi trebati jedan dan, ne više.

SUDIJA ORIE: Da. Razmotrićemo ove procene, ali ćemo pre toga na pauzu. Gospodine Theunens, ne znam da li ste vi slobodni za Božić, ali ...

SVEDOK THEUNENS: Još nemam planove.

SUDIJA ORIE: Još nemate planove. Nastavićemo u 17.50 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, Pretresno veće će pažljivo pratiti kako se razvija vaše unakrsno ispitivanje, i onda ćemo videti do koje mere ćemo vam ... izaći u susret vašim potrebama. Kako bi se izbegla bilo kakva zabuna kad sam govorio o Božiću, nisam nipošto mislio na pravoslavni Božić. Molim vas nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY: Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, sada će vas unakrsno ispitivati gospodin Kay, koji je advokat gospodina Čermaka.

SVEDOK THEUNENS: Hvala vam, časni Sude.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KAY

ADVOKAT KAY - PITANJE: Gospodine Theunens, pre svega, možete li da objasnite šta je tačno predmet vaše ekspertize u ovom postupku, ako možete da objasnite to?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, predmet moje ekspertize je upućenost u pitanja rukovođenja i komandovanja u oružanim snagama, kao i znanje o određenim aspektima sukoba u bivšoj Jugoslaviji koji su relevantni u kontekstu ovog sudskog postupka.

ADVOKAT KAY - PITANJE: U pogledu vaše ekspertize, možete li nam objasniti koji su to izvori informacija kojima ste se prvenstveno koristili?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Samo da pojasnimo, mislite li na izvore koje sam koristio za potrebe ovog izveštaja, ili izvore koji su osnova mog znanja i razumevanja rukovođenja i komandovanja sa jedne strane, i sukoba u bivšoj Jugoslaviji sa druge strane?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Izvori kojima ste se koristili u svojstvu veštaka, na koje ste se pozivali kako bi ste izradili izveštaj za potrebe Suda?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Izveštaj se uglavnom temelji na vojnim dokumentima i to dokumentima HV-a, uključujući dokumenta Glavnog štaba HV-a, komande Splitske vojne oblasti, komande Kninskog garnizona, kao i onih koji su se ticali podređenih jedinica, i to se naročito odnosi na komandu Splitske vojne oblasti, specijalne policije, kao i zakonskih propisa i priručnika o doktrini i pravila.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ako postoje neki dokumenti koje vi niste videli tokom pripreme vašeg izveštaja, a koji su bitni za dokaze koje vi iznosite, kako biste se vi odnosili prema odredbama takvog materijala?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja bih svakako pozdravio da mi se da bilo kakav dokument koji bi mi pomogao u... u... ili bilo koji dokument koji bi mi pomogao u procenjivanju zaključaka ili preispitivanju zaključaka do kojih sam došao na temelju materijala koji mi je bio na raspolaganju, i ako je potrebno, izmenio bih te zaključke.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Pokušaću da pristupimo ovom ispitivanju na jedan organizovan način, gospodine Theunens, temu po temu, i prvo pitanje kojim bi se bavio tiče se pravila službe, zakona koji uređuju garnizon, koje vi spominjete u izveštaju i koje valja pogledati.

ADVOKAT KAY: Pre svega bih se pozvao na dokazni predmet Odbrane broj D32, časni Sude, a to je dokument o pravilima službe, s kojim je Pretresno veće upoznato, i da pređemo na stranu 21 u engleskoj verziji, gde imamo odeljak koji se zove: *Garnizon*.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Kao što ste i rekli u vašem izveštaju, gospodine Theunens, ovo su pravila koja su izdata 1992. godine, i da li se slažete da je pravilnik bio u fazi tokom koje su Oružane snage nove Republike Hrvatske tek bile u ustrojavanju?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ako mogu da pogledam prvu stranicu na engleskom jeziku kako bih video u kojem mesecu je izrađen ovaj pravilnik.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Datum je maj 1992. godine.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pa, glavni štab HV-a je osnovan ... da, nakon septembra 1991. godine, i slažem se sa vama da je u toj fazi HV tek bio u ranoj fazi razvoja. Kao što sam objasnio u drugom delu svog izveštaja, i 1992, 1993. i 1994. godine HV nastavlja da se razvija. Prema tome, u maju 1992. godine, još uvek su bili u ranoj fazi, tako da je teško zaključiti. Neko može reći da ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pretpostavljam da ste mi zasad dovoljno odgovorili na pitanje.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Jer ćemo nastaviti o tome. Vi ste citirali pravilnik u vašem izveštaju, i to član 50. Mene sada zanima pravilo 52, i da vidimo u čemu se ustvari radi u tom pravilu. U njemu se uređuju funkcije komandanta garnizona unutar vojnog sistema. Je li tako, recimo, u nekim naznakama?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, to je tačno.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I tu se govori o tome za šta je odgovoran komandant garnizona. Vidimo razmeštaj, red, disciplinu i službu u garnizonu. Vidimo i sve jedinice i ustanove unutar garnizona koje su podređene komandantu, kada je reč o redu, disciplini i službi. A onda u pravilu 54, vidimo da dužnosti komandanta garnizona, a to je da propisuje red, disciplinu i nadzor nad ponašanjem vojnih osoba u garnizonu. Nema potrebe da sada prelazimo na stranu 22, koja se bavi nekim drugim aspektima, ali nas prvenstveno zanima ovo pitanje reda i discipline. Zar ne, gospodine Theunens?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. O tome se radi u prvom paragrafu člana 54.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Komandant garnizona je neko ko, na području na kojem vojska ima ... upravlja raznim objektima za potrebe vojnih snaga, koje su deo tog područja, ili koje eventualno prolaze kroz to područje, je li tako?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno, časni Sude.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Kako bi se postigli red i disciplina u nekom garnizonu, komandant garnizona ima pravo u tu svrhu da izdava je razna lokalna pravila na osnovu kojih bi te snage trebalo da postupaju, odnosno u skladu sa kojima bi trebalo da postupaju, je li tako?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, to je tačno, časni Sude.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Uzmimo primer. U jednom gradu postoji garnizon. Tamo se nalazi i stari most, službena vozila prelaze taj most. Komandant garnizona može da izda naređenje da službena vozila smeju da prelaze tim mostom uz najveću dopuštenu brzinu od 30 km/h Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, to je jedan primer.

ADVOKAT KAY - PITANJE: U stvari, komandant garnizona može da propisuje pravila na temelju kojih se određuju koja su to mesta gde oženjeni vojnici mogu da stanuju. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ako ... ako je to izvan kasarne u kojoj je stacionirana jedinica gde ti ljudi žive, da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: U engleskoj vojsci to se zove "patch." Jeste li čuli za taj izraz?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nisam čuo za taj izraz, časni Sude, ali...

ADVOKAT KAY - PITANJE: I komandant garnizona može da kaže ženama vojnika da ne prostiru veš subotom ili nedeljom. To bi bilo lokalno pravilo.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ako je tako u britanskoj vojsci, onda vam verujem.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. A kada je reč o pravilima koja ovde gledamo, a koje se tiču garnizona, u tom slučaju su objekti takvih propisa onih koji su upisani u članu 54. Je li tako?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, ja bih rekao 52. i 54. ali verovatno mislimo na isto.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Idem korak po korak, kako bi drugi pratili.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: U nekim bazama ... ne znam koliko ste vi dobro upoznati sa garnizonima. Možda bi pre svega mogli da odgovorite na to pitanje, pre nego što pređem dalje?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pa ... Svaka vojna jedinica je deo nekog garnizona. Kad sam ja bio stacioniran u Nemačkoj, naš neposredno viši operativni nivo komande je bio 60 km udaljena prema istoku, ali smo mi bili deo garnizona poznat pod nazivom Spich garizon, S-p-i-c-h, to je manji gradić južno od Cologne-a. Kad sam bio deo vojne obaveštajne i sigurnosne službe u Briselu, mi smo, kao oficiri, bili deo briselskog garnizona, to je značilo recimo da možemo, da prisustvujemo vojnim sudskim postupcima. Imali smo dužnost da se tamo pojavljujemo.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Garnizon, dakle, ima svog komandanta koji izdaje lokalne propise, to su propisi koji su drugi dužni da slede kako bi osigurali vladavinu reda i discipline među vojnim snagama za vreme dok borave u garnizonu. Sažeto, to je to, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, to je tačan sažetak.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Kako bi se to postiglo, naravno, u skladu sa pravilom 54, neophodno je izdati takva pravila, a preduslov za to je ... da ste upoznati sa mestom u kojem služite službu, a to je, u stvari, neki postojeći garnizon. To je tačno, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nisam siguran da sam shvatio pitanje, ali ako nije jasno da li određeni garnizon postoji ili ne, onda je teško uopšte zamisliti da postoji njegov komandant. Ali, još jednom, nisam siguran da sam shvatio pitanje.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Pozabavimo se sada Kninom. Knin, kao što znamo, nije bilo oslobođen od strae hrvatskih snaga sve do 5. avgusta 1995. godine. Tog dana, gospodin Čermak je postavljen za komandanta Kninskog garnizona. Prethodno je neko bio postavljen za vršioca dužnosti komandanta garnizona, to je bio major Gojević. Ali major Gojević nikada u tom periodu nije bio u Kninu, misli se u periodu pre 5. avgusta, kako bi uopšte mogao da propiše bilo kakva pravila koja su mu možda bila neophodna za održavanje reda i discipline na području Knina. Da li bi ste se složili sa time?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Tačno je da gospodin Gojević nije bio prisutan u Kninu. U dokaznom predmetu Odbrane broj D33 su opisane opštine obuhvaćene kninskim garnizonom, gde je stavljen između ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Vrat ćemo se na to.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hteo bih da idemo fazu po fazu. Pokrićemo sve dokumente. Zato sam rekao koliko imam vremena, i samo bih želeo da budem siguran da vi sledite moj argument u fazama. Mislim da je bolje da obratimo pažnju na stvari od prošle nedelje. Ali budite sigurni da ću ja sve pokriti.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U redu. Dakle, zaista major Gojević nije bio u Kninu. Ja nisam video da je on propisao bilo kakvo naređenje ili bilo kakvo pravilo kao vršilac dužnosti komandanta garnizona Knin „u očekivanju njegovog premeštaja,“ kao što se spominje u dokaznom predmetu Odbrane broj D33.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. A u pravilu 52, kad ga pogledamo, tu stoje pravila koja kažu da će se u garnizonu propisivati pravila te da će zatim jedinice i ustanove u tom garnizonu slediti ta pravila jer to je deo sistema po kojem se upravlja određenim garnizonom. Je li tako?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Slažem se.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Uzmimo primer onog mosta gde postoji ograničenje brzine na njemu, ako neki vojni kamion iz neke jedinice koje nije stacionirana u našem garnizonu, ne moramo sada imati na umu Knin ili nešto slično, mislim da tamo nisu postojala takva pravila, ali recimo da imamo dakle kamion koji pripada nekoj drugoj vojnoj oblasti koji prelazi preko tog mosta ... i taj bi kamion trebalo da poštuje pravilo garnizona koje je propisao komandant garnizona.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala. Propust da se takvo pravilo poštuje, značilo bi da vojni policajac koji stoji na drugom kraju mosta ima pravo da zaustavi to vozilo i da zatim preduzme celi niz koraka u pogledu disciplinskog prekršaja. Je li tako?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Čak bi to mogao da učini neki pripadnik komande garnizona ako vidi taj prekršaj.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Tačno.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mm-hm.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ja sam sada govorio o vojnoj policiji jer je ona predmet ovog slučaja, ali naravno i neko drugi to može da učini, i to bi onda ustvari bilo ostvarivanje ili proveda tog pravila u odnosu na određenog vojnika. Je li tako?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. U skladu sa procedurama koje su uređene pravilnikom o disciplini.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Idemo sada na fazu uspostavljanja garnizona, i vidimo u dokaznom predmetu Odbrane broj D33 dokument sa kojim je Pretresno veće dobro upoznato, datum je 16. februar 1993. godine - uspostavljanje garnizona Hrvatske vojske, naređenje koje je izdao načelnik štaba, general Bobetko. Ovime su, 1993. godine, kao što znamo, uspostavljena područija koja su trebala da budu deo određenog garnizona, i znamo, na stranici 4, da je tu uključen i Knin. Je li tako? Molim da pogledamo stranu 4.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Slažem se da je to u dokumentu. Možda je na strani 3. Bilo kako bilo, Kninski garnizon je definisan ovim naređenjem od 16. februara 1993. godine.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Tačno.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Dokazni predmet Odbrane broj D33.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Kninski garnizon, to je na strani 4 u dokumentu koji ja imam, ali nije bitno. U svakom slučaju, da pređemo na stranu 3. Stranu 2. Videćemo ga. Jer u tom periodu tokom 1993. godine, kninski garnizon je dobio svoje područje, međutim nije uspostavljeno pod nadležnošću niti nadzorom hrvatskih oružanih snaga kao geografsko područije. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno. Mi znamo da postoji telo pod nazivom kninski garnizon koje deluje u Gospiću, ali očigledno da u to vreme nije bilo u Kninu, niti je izvršavalo svoje dužnosti na tom području.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Mi ćemo sve te dokumente uskoro pogledati. Ovde stoji: „Pod komandom domobranske jedinice kninskog garnizona.“ Da li znate šta to znači?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Koliko sam ja shvatio, osoblje kninskog garnizona je iz domobranske jedinice, koja bi trebalo da bude stacionirana u Kninu, ali ... jer su njeni pripadnici ljudi koji su poreklom iz Knina.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Ako sada pogledamo druge dokumente u ovom dokaznom predmetu koji su u prilogu kako bismo pokrili nekoliko detalja usput. Pogledajmo straniu 9 ovog dokumenta kojeg ja imam, tu se nalazi izveštaj o broju pripadnika jedinica.

ADVOKAT KAY: To je strana 5 ovog dokumenta kojeg imamo na ekranu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pre svega, to je pravi dokument. Da li ste upoznati sa ovim dokumentom, gospodine Theunens?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne sećam se da sam video ovu stranicu na levoj strani, ali su mi poznati podaci o broju ljudstva iz drugih dokumenata splitske vojne oblasti.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. Vi ste u Briselu govorili o vrsti štaboa garnizona, koliko ljudi je radilo u štabu garnizona?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne sećam se tačno osim ... osim da u našem sistemu, da bi takav položaj bio kumulativan, što znači da prvi garnizon, čiji sam ja bio pripadnik, komandant garnizona je zapravo bio komandant ... najvećeg bataljona u tom području. U Briselu, mislim da je to bio komandant kasarne u kojoj se nalazio ... glavni štab, mada nisam siguran. I on je mogao da ima najviše jednu četu pod sobom, u stvari, to je bila četa koja je imala zadatak --- koja je bila zadužena za funkcionisanje ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Rekli ste „mogao,“ da li znate tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne sećam se tačno.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Radije bih da ne ulazimo u to ako ne znate tačno jer bi možda to dovelo do daljeg istraživanja. Ali, vidimo koje su brojke bile ovde 31. avgusta 1995. godine, ako pogledamo sledeću stranicu ovog dokumenta, brojno stanje ljudstva u jedinici bilo je 10 osoba. Pogledajmo sledeću stranu, septembar. Zatim sledeću stranu, posle te, brojno stanje jedinice osmoro ljudi. Pogledajmo sada još jedan dokument. Dokument broj 3514 po Pravilu 65 ter. Dokument nosi datum 28. jun 1995. godine. Dokument je iz komande splitske vojne oblasti,

upućen generalu Gotovini, a govori o brojčanom stanju. A dokument, pre svega, ako pogledate prvu stranu, je li to dokument koji ste vi već videli?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Video sam ga, i mislim da sam ga spomenuo u svom izveštaju.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ako pogledamo stranu 3 u engleskoj verziji.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Mislim da se to nalazi na dnu strane. Da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Evo nas. Po formacijskom razvoju bi trebalo bi da bude devetoro ljudi, ali 28. juna 1995. godine, treća kolona, trenutno stanje, stoji troje ljudi. Dakle, nekoliko nedelja pre operacije *Oluja* i ulaska u Knin, ta jedinica je imala troje ljudi. Jeste li vi tu činjenicu uzeli u obzir tokom izrade vašeg izveštaja?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Svakako.

ADVOKAT KAY - PITANJE: U redu. Hajde da predemo na dokazni predmet Odbrane broj D34.

ADVOKAT KAY: Molim da ovaj poslednji dokument koji smo pogledali bude usvojen u spis, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI: Bez progovora, gospodine Predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: To će postati dokazni predmet Odbrane broj D992, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D992 usvaja se u spis.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ovo je narešenje o organizaciji, o radu, redu i disciplini u glavnim štabovima garnizona, datum je 27. avgust 1993. godine. U to vreme, 1993. godine, stoji sledeće, na prvoj strani: „Još uvek nisu uspostavljeni svi glavni štabovi garnizon. Još nisu preuzeli svoje funkcije, nije im određena lokacija, kadrovska popuna, i još im nisu dati određeni zadaci“. Sledeći odlomak govori o težnji da se uspostavi jedinstveni sistem kako bi se na nivou štabova garnizona moglo vršiti komandovanje, saradnja i kontrola, i kako bi se obezbedili red, rad i disciplina. Pogledajmo stranu 2 u engleskoj verziji. Pre nego što se pogledamo pravilo broj 2, da li bi ste se složili sa mnom da kninski garnizon 6. avgusta 1995. godine, još uvek nije mesto koje je uspostavljeno koje radi i funkcioniše kao deo splitske vojne oblasti, i koje bi moglo da preuzme na sebe ostvarivanje svoje uloge unutar sistema. Da li bi ste se složili sa tim?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, mislim da se pitanje sastoji iz dva dela. Prvi deo se tiče 6. avgusta. Mogu samo da odgovorim da već 5. avgusta general Čermak izdaje

naređenje. E sad, do koje mere je kninska vojna oblast bila uspostavljena ... izvinjavam se, kninski garnizon, izvinjavam se, kninski garnizon bio uspostavljen kao garnizon koji funkcioniše, ja to ne mogu da zaključim na osnovu dokumenata koje sam. Ja samo mogu reći da general Čermak izdaje naređenje koje je poznato kao dokazni predmet Tužilaštva broj P506.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pogledaćemo to. Bez brige.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U redu. Drugi deo pitanja je da kninski garnizon, kao radni i funkcionalni deo Splitske vojne oblasti, bez želje da već skaćem na to, ja sam u svom izveštaju, na stranici 258, obuhvatio jedan odlomak koji se ticao odnosa između komandanta kninskog garnizona, generala Čermaka, i komandanta splitske vojne oblasti, generala Gotovine, i to je obrađeno u drugom delu izveštaja, kao što sam rekao, i tamo kažem da odnos između njih dvojice nije toliko jasan koliko bi se u stvari očekivalo na osnovu vojne discipline. To sad spominjem ovde jer nisam siguran da sam dobro shvatio pitanje.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Reći ću vam ... 6. avgusta, kad su se otvorila vrata štaba garnizona u Kninu, iz dokumenata koje ste vi videli, da li se slažete ili ne slažete sa tvrdnjom da to nije bio deo splitske vojne oblasti koji je funkcionisao? Vrlo jednostavno. Mi znamo istoriju cele te stvari. Oni su ušli u Knin. Otvorila su se vrata. Imamo li tu sada jednu dobru podmazanu mašinu ili nešto što zapravo nije uspostavljeno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne mogu odgovoriti na ovo pitanje, časni Sude, na osnovu dokumenata koje sam pregledao.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Pogledaćemo neka dokumenta koja ste možda pregledali, a neke možda i niste. Ako sada pogledamo pravilo broj 2 ovde, kao što znate, komanda štaba garnizona nema operativnu funkciju, i sledeći deo u engleskoj verziji. „... i pravo da izdaje naređenja jedinicama hrvatske vojske, osim tačno propisanih ovlašćenja u vezi rada, reda i discipline u zbornim mestima, i tako dalje“. I to se odnosi na onia pravila koja sam ja spomenuo na samom početku ispitivanja, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Neću to sada ponavljati jer mislim da je sudsko veće do sada shvatilo šta hoću da kažem. A tu se onda pod brojem 3 navode ostali zadaci, traži se da se uspostave saradnja i koordinacija zadatka sa raznim civilnim telima, kao i sa vojnim, sa ministarstva odbrane; pod brojem četiri su konkretni zadaci koji se tiču rada, reda i discipline; a pod brojem 5 se radi o potrebi da se nadgleda sve to. Ovo poslednje spominjem samo zato da bi osvežio pamćenje suda. Ako sada pogledamo upustva koja su došla uz ovaj dokument, na strani 3 dokaznog predmeta, ovo je izdato u avgustu 1993. godine, o tome kako uspostaviti garnizon, i tu se tačno kaže koji se zadaci moraju obavljati, kao i drugi poslovi koje treba obavljati u garnizonu. To je to, ukratko rečeno, zar e, gospodine Theunens?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Mislim, tako piše u tom dokumentu...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. I pod brojem 1 vidimo da se ovde govori šta će se raditi po povratku zbornih mesta na svoju teritoriju, što se tiče rada, reda i discipline, i vidimo da je to nešto što treba uraditi unapred, koliko god je moguće. Da li se slažete sa time?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno. Ali to nije, na primer, mislim, da odgovorim na vaše prethodno pitanje, da li je kninski garnizon mogao da bude telo koje dobro funkcioniše 6. avgusta, u vojnoj organizaciji, ti propisi i pravila su standardizovani, i najverovatnije su isti za sve garnizone, uz možda izuzetak nekih geografskih razlika. To znači da su sama pravila već trebala da budu pripremljena pre uspostavljanja samog garnizona. Postoje obrasci, postoje popisi zadataka koji se koriste, i onda samo konkretne teme, ili konkretni detalji, ili konkretne lokacije mogu... ostaju da se kasnije specifikuju...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da vas zaustavim tu. Jeste li videli tako nešto u vezi sa kninskim garnizonom?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mislite na konkretna pravila za funkcionisanje garnizona?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, nisam video takva pravila.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. A sada da prođemo kroz ostale strane. Strana 4, vidimo organizovanje plivanja, korišćenje jedinica vojne policije, vidimo da je postojala procedura putem kojih je jedinica unutar garnizona mogla da pozove vojnu policiju ukoliko su želeli da oni intervišu u slučaju nereda. Da li se slažete?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ili u bilo kom drugom slučaju kada komandanti garnizona ... izvinjavam se, kada komandant garnizona smatra da je neophodno da vojna policija interviše.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Gde je to?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mislim, to je ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Izvinjavam se. Mi gledamo ... da li gledamo ista pravila?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, ali vi ste rekli „nered“, a ovde stoje i „udesi i slično kada je vojna policija neophodna za uspostavljanje reda i discipline na području garnizona.“ Ja nisam čitao ovaj dokument. Ja sam samo objašnjavao ono što sam video, odnosno kako sam razumeo odnos komandanta garnizona i vojne policije, i kada sam pogledao ovaj dokument, video sam da se dobro poklapa sa time.

ADVOKAT KAY - PITANJE: To zapravo jedna jednostavna obaveza komandanta garnizona. On daje nešto putem trajnog naređenja koje može da vidi recimo bilo koja jedinica unutar

garnizona na zidu kasarne, ili u priručniku, gde se objašnjava da postoji procedura u kojoj se kaže da ukoliko on ima nekih problema, na koji način se poziva vojna policija. To je vrlo jednostavno; zar ne? To je standardno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mislite ... da komandant garnizona kao takav, da on uspostavlja proceduru kojom onda osoblje komande garnizona, kada im treba vojna policija, da znaju koji broj da nazovu kada im treba vojna policija, ili vi kažete da komandant garnizona to radi za sve jedinice u tom području?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ne, on ne radi to za sve jedinice u području.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Slažete se. To je jedno interno naređenje da kada vi kao jedinica stignete tamo, u taj garnizon, da komandant čete ili bilo ko zna kako da stupi u kontakt sa vojnom policijom. Tako je jednostavno; zar ne? To je standard?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Ali vi biste kao komandant čete, kome nije poznato to područje, a planirate da idete tamo, onda bi se očekivalo ... Mislim, to je u osnovi funkcionisanja vojske, da on te informacije dobije pre nego što stigne u garnizon ili u to područje.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I zato komandant garnizona mora unapred da napiše takvu proceduru.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Ili mora neko da postoji u ... u kancelariji garnizona ko ima telofon, pri čemu je telefonski broj poznat ljudima van komande garnizona ... mora da postoji neko ko može odgovori na takva pitanja, kao što je to, na primer.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. Tako se to poziva. A sada idemo na Pravilnik o vojnoj disciplini i na član 26, strana 9 u engleskoj verziji. To je... ja to imam kao dokument broj 1834 po Pravilu 65 ter, ali znam da je to dokazni predmet Tužilaštva broj P1007. To je onaj Pravilnik o vojnoj disciplini o kojem ste već govorili, datum je maj 1992. godine, u članu 26 se govori o komandantima jedinica, ustanova i garnizona, i tako dalje, i stoji: „izdaće disciplinske mere prekršiocima koji nisu pripadnici svoje ogranske jedinice, ako su takve mere potrebne za održavanje reda i discipline.“ Disciplinske mere, samo to da spomenem, da su disciplinske mere u članu 6 definisane kao blago kršenje pravila. U članu 10 se govori o manjim kršenjima vojne discipline i odgovarajućim kaznama. I tako znači, član 26, kad ga pogledamo, vidimo da tu stoji da se to odnosi na slučaj kada se prekršilac dovede pred komandanta garnizona zbog disciplinskog prekršaja i tu onda postoji stvar koja se tretira kao disciplinska mera. To je tačno, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. I ja mislim, još konkretnije, kada prekršilac nije deo ili pripadnik komande garnizona.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. Hajde da uzmemo naš primer o mostu i ograničenju brzine, i neko prekrši ograničenje brzine od 30km/h, i tog nekog odvedu onda komandatu garnizona, prekršilac se dovede pred njega, od njega se traži da da objašnjenje, i onda on može to da reši nekom od disciplinskih mera iz člana 6 ili člana 10 na taj način. Zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Svakako. I naravno, primenjuje se i član 26, ne?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da, upravo zato to navodim kao primer za član 26 kako bismo tačno znali reći o čemu se tu radi kad je reč o ovlašćenjima komandanta garnizona. Da se okrenemo nekim drugim aspektima koji se odnose na pravne odredbe kako bi smo se sa time bavili kao celinom, ako možemo da pogledamo stranu 86 prvog dela vašeg izveštaja, vi tu spominjete dokument uprave vojne policije od 17. decembra 1992. godine. I vi citirate pravila iz tog dokumenta. I podsećaju me da je vaš izveštaj dokazni predmet Tužilaštva broj P1113.

ADVOKAT KAY: Strana 86... Ja ne ... ali to nije ono što ja vidim na toj strani.

SVEDOK THEUNENS: Ne.

ADVOKAT KAY: Na ekranu. To je strana 45.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Vi ste to pronašli, gospodine Theunens, zar ne? Jer vi tu imate izveštaj. Pogledajte to kada se pojavi. Evo nas. Vidimo to na toj strani, za časni Sud. Jer vi to citirate i govorite o tim pravilima. I vidimo šta ste vi tu citirali. Vi govorite o označenoj vertikalnoj podređenosti i efektivnoj horizontalnoj koordinaciji. Na strani 86 govorite o nekim drugim pasusima u tom dokumentu. Pogledajmo sada stranu 87, govorite ko komandantima garnizona, strana 3 ... paragrafi 3 i 4 su sada na ekranu, iz tog dokumenta citirate: „Komandanti jedinica hrvatske vojske i komadanti garnizona su nadležni za jedinice vojne policije koje deluju u njihovim zonama odgovornosti.“ Citirate o drugim stvarima. I u paragrafu 4, opet spominjete komandante garnizonas. Da li vam je bilo poznato da je taj dokument opozvan?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Naravno da mi je poznato, ali ja sam taj dokument ipak uključio zato jer on daje dodatni kontekst onome što je predviđeno pravilima vojne policije iz 1994. godine, a to je dokazni predmet Tužilaštva broj P880...

ADVOKAT KAY - PITANJE: To ćemo pogledati, ali bih hteo da idemo korak po korak.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mm-hm.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Zašto se u vašem izveštaju ne nalazi to da su ta pravila opozvana?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Zato jer mi se činilo logičnim da ako imate neke novije vojne propise da to onda automatski zamenjuje starije propise, tako sam ja na strani 86 u engleskoj verziji i formulisao. Dakle, 1994...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hajde da se vratimo na stranu 86 kako biste mogli da to pokažete sudijama.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pod naslovom (B) između zagrada pravila iz 1994. godine i tako dalje, potvrđuju odnose potčinjenosti koja su definisana... to je onda stari dokument. Tačno je da nisam eksplicitno napisao da su pravila iz 1994. godine zamenila dokument iz 1992. godine, ali za mene je to bilo logično.

ADVOKAT KAY - PITANJE: U stvari, pravila iz 1994. godine ne sadrže one odredbe o komandantu garnizona koje ste vi citirali u vašem izveštaju. Da li je to tačno? Pravilnik iz 1994. godine, članovi 8 i 9, gospodine Theunens.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pa, da li mislite da je to možda moglo da navede na pogrešan trag...

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pa...

ADVOKAT KAY - PITANJE: ...sudije, koje se oslanjaju na vas kako bi dobile objašnjenje?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Član 9 navodi: „U obavljanju redovnih zadataka vojne policije, jedinice vojne policije su podređene komandantu garnizona. Komandantu HRM-a, to je skraćenica za Hrvatsku Ratnu Mornaricu, komandantu HRZ-a, to je skraćenica za Hrvatsko Ratno Zrakoplovstvo, ili najviše rangiranom komandantu HV-a u jedinicama vojne policije u područjima operacija“.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Vidimo da ovde navodite komandante garnizona, da li sam onda upravu ako kažem da vi navodite komandante garnizona na strani 87 vašeg izveštaja, zato jer ste ovde imali pred sobom predmet protiv komandanta garnizona?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, ako možemo da pogledamo...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Samo odgovorite na moje pitanje.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. Ja ovde navodim komandanta garnizona iz dokumenta iz 1992. godine, što možete videti na strani 87, tekst je kurzivom obeležen, i to dolazi iz dokumenta iz 1992. godine.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da onda okrenemo stranu 87, kad već spominjete kako bi sudije mogle da vide.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Dakle ... ako pogledamo vrh strane, navođenje komandanta garnizona je obeleženo kurzivom. Nalazi se između znakova pitanja, dakle, dolazi iz dokumenta iz 1992. godine.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Stanite ovde. Da li ste vi to tu tako izdvojili jer se bavite predmetom protiv komandanta garnizona, da ili ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, to nije izvedeno iz...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Dobro. Idemo na broj 4, vi tu u poslednja tri paragrafa 4 navodite: „Podređeni relevantnim komandantima garnizona, komandantima relevantnim gardijskim brigadama HV-a, i tako dalje“. Da li je to navedeno zato jer je ovo predmet protiv komandanta garnizona?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. To je navedeno kako bi se identifikovali relevantni aspekti ovog dokumenta iz 1992. godine. Jer...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Kao što ste i sami rekli pre par dana, kad na snagu stupi novi zakon stari zakon se onda time zamenjuje. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Neću sada dati opšte mišljenje o zakonodavstvu, ali znam da kada je reč o vojnim dokumentima i propisima da je to slučaj, a to će najčešće isto tako biti i specificirano u novim vojnim propisima, drugim rečima, postojaće paragraf pri kraju ili na početku u kojem stoji da ovi novi propisi zamenjuju sve druge propise ... starije propise, izvinjavam se, kako bi se izbegli nesporazumi.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li postoji neki razlog zbog čega niste naveli ta pravila od 17. decembra 1992. godine, kao pravila koja su bila privremena u okviru privremenih uputstva za rad jedinica vojne policije hrvatske vojske?

ADVOKAT KAY: Dokument broj 3106 po Pravilu 65 ter, ako možemo da pogledamo prvu stranu. Evo nas. Upravo se pojavljuje na ekranu. Privremeno uputstvo za rad jedinica vojne policije hrvatske vojske, januar 1992. godine, dokazni predmet broj 3106 po Pravilu 65 ter, to su bila privremena pravila koja su mogla ... zbog kojih su i napravljena ona pravila iz 1992. godine, vi ste znali za to, gospodine Theunens?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mislim da ne. Ne sećam da sam video ovaj dokument ranije. Možda sam ga video, ali nisam spomenuo u mom izveštaju ova privremena uputstva.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li ste znali za ovaj dokument, jer ... pre svega, da li ste znali za njega?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne sećam se se tačno. Ako trebam da kažem da ili ne, onda ću reći ne. Mislim da sam to negde video, ali nisam koristio u svom izveštaju, tako da...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li ste shvatili da su ona pravila iz 1992. godine koje vi citirate u vašem izveštaju na stranama 86 i 87, nastala zbog ovih privremenih pravila iz januara 1992. godine?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nije mi poznat takav konkretan odnos između ta dva dokumenta.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, molim da dokument 3106 po Pravilu 65 ter bude usvojen u spis.

TUŽILAC WAESPI: Nemam prigovora.

ADVOKAT KAY: Hvala vam.

SUDIJA ORIE: *(mikrofon je isključen)*

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D993, časni Sude.

ADVOKAT KAY: Sada ćemo da pređemo na dokazni predmet Tužilaštva broj P880, a to su važeća pravila iz 1994. godine.

ADVOKAT KAY - PITANJE: To su članovi 8 i 9 koje vam je već pokazao gospodin Mišetić kad vas je ispitivao.

ADVOKAT KAY: Za zapisnik, kako bi svi to znali, pravila iz 1992. su opozvana po članu 77 pravila iz 1994. godine. Ne moramo sada to da gledamo i da trošimo vreme na to.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ali u članovima 8 i 9, definiše se odnos između vojne policije, u poglavlju rukovođenje i komandovanje. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Svakako. I kao što sam već objasnio, odnosi koji su utvrđeni članovima 8 i 9 su takođe poznati kao profesionalna linija i kao operativna linija. I to se može naći u dokumentu broj 1336 po Pravilu 65 ter, a to je objašnjeno u engleskoj verziji na strani 130 prvog dela izveštaja.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da onda pogledamo to.

ADVOKAT KAY: Hajde onda da pokažemo dokument broj 3116 po Pravilu 65 ter, kad smo već kod toga, ako možemo da ga dobijemo na ekranu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Koji je datum ovog dokumenta?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Oktobar 1995. godine.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. Pa, to je... to je nakon oslobađanja Knina. Dakle, voo je doneto u oktobru 1995. godine.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da mli je bilo nešto na snazi i pre oktobra 1995. godine, nešto što se zvalo direktna linija i profesionalna linija?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nisam video konkretan propis, ali odnosi rukovođenja i komandovanja koji su ovde definisani, oni su ... takođe su postojali, na primer, u JNA. Takođe su postojali i u drugim vojskama. Prema tome, na osnovu mog iskustva, zaključio sam da iako je ovaj dokument datiran na oktobar 1995. godine, informacije sadržane u njemu su se takođe primenjivale na situacije pre oktobra 1995. godine.

ADVOKAT KAY - PITANJE: A kog datuma je to stupilo na snagu?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pa, ako imamo odgovarajuću stranu koju sada vidimo na ekranu na B/H/S-u, na engleskom jeziku, možda ćemo moći da utvrdimo datum.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Nakon 30. oktobra.

ADVOKAT KAY: Možda je to malo teže postići.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li je od suštinske važnosti da to pogledamo, gospodine Theunens?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pa mislio sam da vi hoćete da znate tačan datum. Ali propis ... propis je iz oktobra 1995. godine, i ja sam već objasnio zašto sam smatrao da su se informacije koje su sadržane u njemu takođe primenjivale i na situaciju od pre oktobra 1995. godine.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li se to odnosi na vojnu policiju?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Odnos rukovođenja i komandovanja koji je definisan članovima 8 i 9 zapravo odgovara onome što se u ovim propisima opisuje kao ... sa jedne strane, kao profesionalna linija, ili funkcionalna linija, a sa druge strane, kao operativna ili direktna linija. I to se primenjuje ne samo na vojnu policiju, nego i na druge specijalizovane službe kao što su SIS i služba za političke poslove.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Što se tiče članova 8 i 9, to su članovi koji definišu pitanje podređenosti vojne policije. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To ... to je tačno. Mislim, 8...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Sada da pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D35. Da li ste ovaj dokument videli pre nego što je postao dokazni predmet u ovom predmetu kad ste se pripremali? Dokazni predmet Odbrane broj D35 je naređenje koje je izdao ministar odbrane, gospodin Šušak, 6. jula 1994. godine.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. Nisam to video pre nego što je to postalo dokazni predmet, međutim to sam pregledao i o tome sam već razgovarao sa gospodinom Mišetićem.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Postoji li neki razlog zašto to niste videli pre nego što je postalo dokazni predmet?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Jedini zaključak koji mogu da izvedem je da to nije iskočilo tokom istraživanja koje sam sproveo, i to me je vrlo iznenadilo.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Kad govorimo o tim pretragama, je li tako stvari funkcionišu, da takve stvari iskaču?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, gospodine Kay, ne funkcionišu. Samo da objasnim, na primer, kada pretražujete po brojevima dokumenata, iz nekog razloga brojni prevedeni dokumenti prikazuju rukom pisani tekst kada je broj rukom napisan... broj dokumenta. Tako da, kada bih ja na primer pretraživao broj 512, 01, 94, 2897, to mi ne bi dalo rezultate za dokument na engleskom jeziku ukoliko je broj napisan rukom. Naravno, ja sam proverio koliko sam mogao dokumenata, ali to je jedan ljudski proces. Ljudi na žalost nisu savršeni, i bojim se da je to jedan od dokumenata koje sam propustio zbog te nesavršenosti.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li bi ste se složili da je ovo jedan važan dokument u vezi sa izdavanjem naređenja vojnoj policiji?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je važan dokument, slažem se, međutim on ne menja ono što je utvrđeno članovima 8 i 9 u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P880.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I ono čime se dokument bavi, jer je bilo nekih nejasnoća u sistemu rukovođenja i komandovanja jedinicama vojne policije, ovde je utvrđena procedura koja se tiče izdavanja naređenja. Da li se slažete?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. U najvećem delu dokazni predmet Odbrane broj D35 potvrđuje ono što je utvrđeno članovima 8 i 9 dokaznog predmeta Tužilaštva broj P880. Osim drugih paragrafa, tu je poseban paragraf 5 u kojem se opisuje postupak u slučaju da dođe do sukoba autoriteta između operativnog komandanta i komandanta jedinice vojne policije.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay.

ADVOKAT KAY: Da. Ovo je zadnji dokument u ovom delu, časni Sude, koji...

SUDIJA ORIE: Imate još minut i po.

ADVOKAT KAY: Imamo dovoljno vremena.

ADVOKAT KAY - PITANJE: A pod brojem 10, ako pogledamo drugu stranu u engleskoj verziji: „Sva naređenja koja regulišu sistem komandovanja jedinicama VP-a, ili koja se bave jedinicama VP-a na način koji je protivan pravilima ... prestaju da važe.“ Da li se vi slažete da je to vrlo važna odredba?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Vrlo je važna, i ako se dobro sećam dokumenta, odnosi se na konkretnu situaciju koja je ovde opisana u uvodu ovog naređenja, gde se kaže da je bilo problema na južnom frontu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Znači, prema vašem tumačenju, ovaj dokument dolazi nakon glavnih pravila, i pomaže u tumačenju glavnih pravila, i zbog toga ga je ministar odbrane i izdao?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno. Da sam znao da imamo taj dokument, sigurno bih ga uključio u moj izveštaj.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam puno.

ADVOKAT KAY: Časni sude, time sam završio sa ovim delom mojih pitanja.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine Kay. Gospodine Theunens, dajem vam isto upustvo kao i ranije, a to je da ne govorite ni sa kim o ovom svedočenju, bilo o dosadašnjem ili o onom koje će tek uslediti. Hteli bismo opet da vas vidimo sutra u 14.15 časova. Završavamo za danas, i nastavljamo sutra, 2. decembra, u 14.15 časova, u sudnici broj 1.

Sednica je završena u 19.02 h.

Nastavlja se u utorak, 2. decembra 2008, u 14.15 h.

